

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародної економіки

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА	«МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	05 Соціальні та поведінкові науки
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	051 «Економіка»

Форма навчання: *очна (денна)*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему *«Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку»*

здобувача Голубик Анастасії Юріївної

(підпис)

Науковий керівник: д.е.н., професор Савчук Н.В.

(підпис)

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри міжнародних фінансів:

д.е.н, професор Мозговий О.М.

(підпис)

Київ 2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

05 Соціальні та поведінкові науки

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

051 «Економіка»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проєктної групи (гарант) освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

_____ Я.М. СТОЛЯРЧУК

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародної економіки

_____ О.М. МОЗГОВИЙ

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти _____ Голубик Анастасії Юріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ очної (денної) _____ форми навчання
очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему: «Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку»

Тему затверджено наказом ректора Університету від « 07 » грудня 2023р
№2230

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах наукових публікацій, аналітичних звітів міжнародних компаній та організацій, офіційних статистичних даних.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1 | Теоретичні засади дослідження міграційних процесів

Розділ 2 | Міграція робочої сили: чинники та її вплив на світову економіку

Об'єкт дослідження	Процеси міжнародної міграції робочої сили
Предмет дослідження	Передумови та фактори розвитку міжнародної трудової міграції та її вплив на економіки приймаючих країн та країн постачальників робочої сили
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи	Аналіз світових тенденцій міграційних процесів та визначення їх масштабів. Визначення внутрішньорегіональних та екзогенних чинників мобільності людей, а також як міграційні процеси впливають на зростання економік

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1: Визначити економічні та соціальні передумови міжнародних міграційних процесів

Навести класифікація міграційних процесів

Визначити масштаби і динаміка міграційних потоків робочої сили у світі в ХХІ ст

У розділі 2: Визначити внутрішньорегіональні фактори збільшення міграційних потоків робочої сили у Азії та Європі

Проаналізувати трудові міграційні потоки в Азії та Європі поза межі регіонів: основні напрямки та чинники

Оцінити вплив мігрантів на зростання економік країн-реципієнтів та країн-донорів

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

«__» _____ 2024 р.
Завдання одержав здобувач

(підпис)

«__» _____ 2024 р.

Н.В. Савчук

(ініціали, прізвище)

А.Ю. Голубик

(ініціали, прізвище)

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 59 сторінок, 9 рисунків, список використаних джерел з 77 найменувань.

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є передумови та фактори розвитку міжнародної трудової міграції та її вплив на економіки приймаючих країн та країн постачальників робочої сили.

Метою роботи є на основі статистичних даних проаналізувати світові тенденції міграційних процесів та зрозуміти, які їхні масштаби сьогодні. Визначити внутрішньорегіональні та екзогенні чинники мобільності людей, а також як міграційні процеси впливають на зростання економік.

Поставлена мета визначила наступні завдання:

- вивчити теоретичні основи трудової міграції;
- визначити соціально-економічні передумови виникнення міжнародної міграції робочої сили;
- охарактеризувати чинники трудової міграції в Європі та Азії;
- проаналізувати вплив робочих мігрантів на економіки країн-реципієнтів та країн-донорів;

Методи дослідження та їх результати. Теоретичною основою дослідження стали сучасні економічні теорії, праці вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі міжнародних міграцій. Також під час дослідження міграційних процесів застосовувались такі методи як: спостереження, загальнонаукові методи пізнання, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація, групування, прогнозування, а також економіко-математичний та соціально-економічний аналізи. За допомогою даних методів було отримано дані про динаміку та розвиток економічних процесів, які виникають внаслідок трудової міграції. Висновки та рекомендації проведеного дослідження можуть служити основою для розв'язання актуальних соціально-економічних проблем, пов'язаних з міжнародною трудовою міграцією. Розгляд впливу міграційних процесів на розвиток та конкурентоспроможність країн-реципієнтів та країн-донорів робочої сили може посприяти розробці ефективних

політичних стратегій та програм, спрямованих на оптимізацію використання людських ресурсів та підвищення ефективності економіки цих країн.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024.

Рік захисту роботи 2024.

Ключові слова: міграція, мігранти, робоча сила, ринок праці, рівень доходу, грошові перекази.

В і д г у к
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»
Голубик Анастасії Юрївної
(прізвище, ініціали)
на тему «**Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку**»
(назва теми)

1. Актуальність теми: міграція як процес переміщення, включає пересування людей, незалежно від причин, з місця постійного проживання або через міжнародні кордони, або в межах однієї країни на певний період часу, або назавжди. Сьогодні являються актуальними.
2. Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи: представлена робота є самостійним дослідженням, яка виконана на підставі великої кількості статистичних та аналітичних джерел, в тому числі і іноземних. Заслуговує на увагу комплексний теоретичний підхід в дослідженні питань міграції.
3. Наявність самостійних розробок автора: відсутні.
4. Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій заслуговує на увагу: висновки, до яких дійшов автор, є самостійними, змістовними.
5. Наявність недоліків: роботі притаманні недоліки редакційного характеру. Також, слід зазначити про те, що робота виграла б , якщо її автор поширив статистичні дані.
6. Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК: робота відповідає вимогам щодо написання кваліфікаційної бакалаврської роботи і допускається до захисту перед Державною екзаменаційною комісією.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор,
професор каф. міжнародних фінансів

Н.В.Савчук

(підпис)

“25” травня 2024 р.

(прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	6
1.1. Економічні та соціальні передумови міжнародних міграційних процесів ..	6
1.2. Класифікація міграційних процесів	13
1.3. Масштаби і динаміка міграційних потоків робочої сили у світі в ХХІ ст.	20
РОЗДІЛ 2. МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ: ЧИННИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ	28
2.1. Внутрішньорегіональні фактори збільшення міграційних потоків робочої сили у Азії та Європі.....	28
2.2. Трудові міграційні потоки в Азії та Європі поза межі регіонів: основні напрямки та чинники	38
2.3. Вплив мігрантів на зростання економік країн-реципієнтів та країн-донорів	46
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	60

ВСТУП

Актуальність даного дослідження пояснюється необхідністю наукового обґрунтування місця трудової міграції в глобальній економіці. Міграція і мобільність людей є споконвічними явищами, що торкаються майже всіх верств населення у всьому світі. Ці процеси дозволяють підтримувати баланс між різними сферами життя суспільства - економічною, соціальною, політичною та духовною. Водночас міжнародна міграція має свої «підводні камені» і є однією з найскладніших та актуальних проблем сучасного світового розвитку. У 21 столітті спостерігається стрімке нарощування масштабів міжнародної міграції, зокрема за останні два роки, відбулися великі міграції населення та переміщення під впливом численних конфліктів, кліматичних змін, а також пандемій.

Мобільність людей робить значний внесок в економічний розвиток і скорочення бідності. Мігранти часто є джерелом цінних навичок, динамізму і ресурсів, які зміцнюють економіку країни призначення. У багатьох випадках вони також зміцнюють і позиції країни походження, надсилаючи грошові перекази та імплементуючи інформацію і досвід отриманий закордоном у своїй батьківщині. Не зважаючи на це, процеси міграції можуть сприяти більшому соціальному розриву між верствами населення, також високий рівень нелегальної міграції та працевлаштування можуть стимулювати збільшення сектору тіньової економіки та торгівлі людьми.

Різні види міграції мають певний вплив на міжнародне співтовариство, але найбільшою за ступенем впливу є трудова міграція, адже вона є важливою ознакою економічного розвитку. У даній роботі розгляд міграції, її елементів і супутніх явищ буде здійснюватися на прикладі двох регіонів: Європи та Азії. Оскільки Європа наразі є головним місцем призначення міжнародних мігрантів, цей регіон є вельми важливим для розгляду. Значущості також надає те, що міграційні процеси в Європі сьогодні безпосередньо стосуються і України, через великий потік українських біженців з початком повномасштабного вторгнення. У свою чергу Азіатський регіон є одним із найдинамічніших і займає перше місце за регіоном походження мігрантів. Багато азіатських країн є переважно країнами еміграції, де грошові

перекази стали важливим економічним фактором і сприяли зменшенню рівня бідності. Країни Південно-Східної Азії останнім часом перетворилися з країн чистої еміграції на країни чистої імміграції.

Дане дослідження надасть глибше розуміння причин виїзду та повернення мігрантів у країни походження, що є важливим для України на даному етапі, коли наша держава зіштовхнулася із проблемою відтоку людей через військові дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основний внесок у формування теоретичних основ дослідження міжнародної міграції робочої сили зробили роботи: Е. Равенштейн, О. Ровенчак, Т. Драгунова, Г. Беккер, В. С. Васильченко, А. М. Гриненко, О. А. Грішнова, Л. Еверетт. Ключову роль у наданні статистичних даних та оцінки динаміки міграційних потоків відіграють світові організації та їх підрозділи, наприклад: Відділ економічних і соціальних питань та Статистичний відділ ООН, Міжнародна організація з міграції (МОМ), група Світового банку та інші.

Метою роботи є на основі статистичних даних проаналізувати світові тенденції міграційних процесів та зрозуміти, які їхні масштаби сьогодні. Визначити внутрішньорегіональні та екзогенні чинники мобільності людей, а також як міграційні процеси впливають на зростання економік.

Поставлена мета визначила наступні завдання:

- вивчити теоретичні основи трудової міграції;
- визначити соціально-економічні передумови виникнення міжнародної міграції робочої сили;
- охарактеризувати чинники трудової міграції в Європі та Азії;
- проаналізувати вплив робочих мігрантів на економіки країн-реципієнтів та країн-донорів;

Об'єктом дослідження є процеси міжнародної міграції робочої сили.

Предметом дослідження є передумови та фактори розвитку міжнародної трудової міграції та її вплив на економіки приймаючих країн та країн постачальників робочої сили.

Методи дослідження. Теоретичною основою дослідження стали сучасні економічні теорії, праці вітчизняних та зарубіжних науковців у галузі міжнародних міграцій. Також під час дослідження міграційних процесів застосовувались такі методи як: спостереження, загальнонаукові методи пізнання, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація, групування, прогнозування, а також економіко-математичний та соціально-економічний аналізи. Дані методи були використані задля того, щоб отримати повну інформацію про динаміку та розвиток економічних процесів, які виникають внаслідок трудової міграції.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Висновки та рекомендації проведеного дослідження можуть служити основою для розв'язання актуальних соціально-економічних проблем, пов'язаних з міжнародною трудовою міграцією. Розгляд впливу міграційних процесів на розвиток та конкурентоспроможність країн-реципієнтів та країн-донорів робочої сили може посприяти розробці ефективних політичних стратегій та програм, спрямованих на оптимізацію використання людських ресурсів та підвищення ефективності економіки цих країн.

Інформаційна база дослідження складається з наукової літератури вітчизняних та зарубіжних авторів, аналітичних звітів та публікації міжнародних організацій, офіційних статистичних матеріалів країн, національних та зарубіжних журналів та Інтернет-інформаційних ресурсів.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

1.1. Економічні та соціальні передумови міжнародних міграційних процесів

Задля того, щоб розглянути передумови світових економічних процесів необхідно дати визначення поняттю «міжнародна міграція», а також «трудова міграція». З латинської «міграція» (*migratio*) перекладається як переміщення або переселення. Упродовж 21 століття темпи міжнародної міграції стрімко зростали: у 2020 році у світі налічувалось близько 281 мільйона мігрантів, що на 60 мільйонів більше ніж у 2010 році та на 128 мільйонів більше, ніж у 1990 році [1]. Таким чином з'явилося багато досліджень та наукових робіт, що мали на меті ширше розкрити тему «міжнародної міграції» та «міграції робочої сили». Одним із перших визначення запропонував Е. Равенштейн: «Міграції – це постійна або тимчасова зміна місця проживання людини» [2]. У свою чергу соціологічний словник визначає міграцію як «географічний рух індивідів або груп індивідів, тобто мобільність людей у вузькому або ширшому географічному просторі» [3, с. 224]. За визначенням Міжнародної Організації з Міграції (МОМ) міграція – це переміщення осіб з місця їхнього звичайного місця проживання через міжнародний кордон або в межах держави, а мігрантом є загальний термін на позначення будь-якої особи, що тимчасово або на постійну основу переїхала на нове місце проживання або всередині країни, або за кордон. Даний термін включає в себе низку чітко визначених юридичних категорій людей, таких як трудові мігранти; особи, чий тип пересування визначені законом, наприклад нелегальні мігранти; а також ті, чий статус або засоби пересування конкретно не визначені міжнародним правом, наприклад, іноземні студенти [4]. Натомість Визначення міграція тільки з точки

зору переміщення населення є досить загальним, тому Т. Драгунова відзначає, що важливо розглядати міграцію, як поселення групи людей, які окреслюються також кількісними і якісними характеристиками. [5, с. 36]. У своїй роботі, О. Ровенчак аналізує визначення терміну міграції числом вітчизняних та радянських науковців і виводить наступне визначення: «Міграція – це перетин адміністративного кордону, добровільний чи примусовий просторовий рух осіб чи груп осіб від місця (країни) виїзду до місця (країни) в'їзду за наявності або без неї законних підстав на певний період часу або назавжди, що може вести за собою зміну постійного місця проживання» [6, с. 129].

Міграція, у свою чергу, поділяється на еміграцію та імміграцію. Еміграція, з точки зору країни відправлення, це акт виїзду з країни громадянства або постійного проживання в іншу країну, а імміграція, з точки зору країни прибуття, це акт переїзду в країну, яка не є країною громадянства або звичайного проживання індивіда, так що країна призначення фактично стає новою країною звичайного проживання [4].

В сучасному світі люди переїжджають в інші країни в пошуку кращих можливостей для розвитку та роботи, і це можна визначити, як міграцію робочої сили. Важливу роль у розвитку поняття людського капіталу зіграв Г. Беккер, який пізніше був визнаний лауреатом Нобелівської премії за дані дослідження. Він та ряд інших науковців у своїх працях зазначали, що людський капітал є набагато важливішим за накопичені багатства чи природні ресурси. Саме люди представляють рушійну силу економічного зростання і розвитку, а тому ця теорія стала поштовхом для вкладення в освіту та розвиток суспільства. Сучасна концепція людського капіталу розглядає добровільну мобільність як форму інвестицій, де витрати, пов'язані з переміщенням, розглядаються як вкладення, спрямовані на досягнення вигод у майбутньому. Важливо зауважити, що людський капітал, являючись ключовим фактором економічного зростання, може бути мобільним як у межах країни, так і на глобальному рівні [7, с. 32-33]. Трудова міграція населення є особливим видом міграції, що передбачає переміщення людей у пошуках роботи за межами країни їх постійного проживання. Ширше розуміння

цього поняття охоплює різні аспекти територіальної мобільності, пов'язаної з трудовою діяльністю за кордоном. У вузькому розумінні, трудова міграція зводиться до переїзду мешканців однієї країни на територію іншої з метою знаходження роботи та працевлаштування [8, с. 289]. Беззаперечним є той факт, що міграція людського капіталу, як правило, збільшує можливості країни-реципієнта не тільки в кількісному поповненні робочої сили, а й в примноженні та покращенні якості знань. Трудова міграція слугує інструментом для врівноваження навичок, віку та галузевого складу на національних та регіональних ринках праці. Міграція надає відповіді на швидкозмінні потреби у видах кваліфікацій та кількості працівників, що виникають внаслідок технологічних досягнень, змін у ринкових умовах та індустріальних перетворень. У країнах зі старіючим населенням трудова міграція відкриває потенціал для поповнення спадаючої робочої сили, а також для залучення молодших працівників, що збільшує динаміку, інновації та мобільність у працівниках.

Можна прослідкувати, що в наведених вище та в багатьох інших трактуваннях терміну міграції не зазначається конкретний період, на який особа повинна виїхати зі свого постійного місця проживання, щоб вважатись мігрантом. У «Рекомендаціях зі статистики міжнародної міграції», яку розробив статистичний відділ ООН у 1998 р., було зазначено, що «довготермінові мігранти» — це особи, які переїжджають до країни, відмінної від країни їхнього звичайного проживання, на період принаймні одного року. А «короткотермінові мігранти» — це особи, які переїжджають до країни, відмінної від країни їхнього звичайного проживання, на термін щонайменше три місяці, але менше одного року, за винятком переїзду до країни з метою відпочинку, відпустки, бізнесу, лікування і тд. У свою чергу, якщо термін приїзду до трьох місяців, то даний процес не вважається міграцією [9, с. 15].

Міжнародна трудова міграція зумовлена різноманітними факторами, включаючи політичні, правові, військові, релігійні, етнічні, національні, расові, родинні, але більшість дослідників вказують на те, що її головні витoki - економічні. Специфічні для кожної країни відмінності в оплаті праці, зайнятості, умовах праці та ділової активності змушують працівників переїжджати з країн з

нижчим рівнем життя до країн з вищим рівнем. Враховуючи різноманітний підхід до визначення терміну «трудова міграція», можемо вивести загальне тлумачення, що міжнародна трудова міграція, або міжнародна міграція робочої сили – це соціально-економічний процес, в якому населення, індивідуум, або група людей перетинають кордон держави свого походження, терміном на більше ніж 3 місяці, з метою постійного або тимчасового перебування та працевлаштування в країні призначення.

Також важливо згадати за такий процес як реєміграція. Він означає процес повернення емігрантів до своєї країни походження. Дане явище є дуже важливим в умовах трудової міграції, адже люди, особливо висококваліфіковані та економічно активні, є рушійною силою для інновацій і розвитку країни загалом. Тому державам необхідно стимулювати процес реєміграції.

Після розгляду поняття трудової міграції, можна перейти до визначення передумов її виникнення. Аналіз міжнародної трудової міграції ускладнюється тим, що в ній беруть участь люди, чиє рішення про переїзд в іншу країну зумовлене не лише економічними мотивами. Незважаючи на те, що дане рішення приймається індивідуально, можна виділити ряд загальних та доволі частих причин, що спонукають людей до рішення про міграцію. Психологічні особливості, сімейний стан та соціальні умови, у яких знаходиться особа, мають безпосереднє значення для його або її рішення про міграцію.

Загалом можна виділити наступні основні фактори, що впливають на міграцію: економічні, демографічні, соціальні або соціокультурні та політичні. Існує припущення, що будь-який вид міграції, у підсумку зводиться до бажання особи отримати економічні вигоди, незалежно від того, чи початкова мета полягала у покращенні соціального статусу, у втечі від злиднів чи низького рівня життя. Часто це твердження є правдивим, але є й інші аспекти міграції. Багато з людей вирушають у небезпечні та іноді смертельні подорожі, щоб уникнути бідності чи гноблення в надії на краще життя, а не суто за економічною вигодою.

Соціальні чинники міграції мають багато спільного з політичними, але соціальні причини більше пов'язані з культурою, релігією чи людьми та їх

прагненнями, а не з урядом, однак він також часто може бути відображенням вищезгаданих. Соціальні стимули можуть включати дискримінацію або пригнічення за етнічною, релігійною або політичною ознаками. Наприклад, якщо хтось зазнає релігійного гноблення, він може вирішити переїхати до місця, де його релігію частіше сповідують або приймають. Соціальні причини також можуть бути набагато більш міжособистісними, наприклад, страждання від погроз або жорстокого поводження з індивідом, або переїзд у країну, де людина має більше сімейних зв'язків. Глобальніші соціальні причини міграції, які поєднуються з політичними включають в себе: конфлікти, війни, відсутність свободи слова та прав. У таких випадках у людей часто немає іншого виходу крім як міграція у країну, де їх зможе захистити уряд або впливові інституції. Інші політичні фактори, що визначають напрямки міграційних потоків є законодавчі та регулятивні механізми, щодо доступності мігрантів до країн-реципієнтів, їх статус та права, процедури отримання віз та дозволів на проживання та працевлаштування.

Зрештою, економічні фактори відіграють першочергову роль саме у трудовій міграції. Майже кожна економічна модель міграції включає різницю в доходах і вважає їх важливим фактором при спробі пояснити потоки мігрантів. Рівень доходу та різниця в доході між країною походження та призначення, має значний вплив на чисті вигоди від міграції, так зазвичай вони вважаються одними з найважливіших визначальних факторів у прийнятті рішення про міграцію.

Крім доходу, багато інших економічних факторів впливають на рішення щодо міграції, як от: сила валюти, рівень безробіття, дефіцит кваліфікованих кадрів, економічні кризи, рівень податкового навантаження та державних трансфертів та інші.

Валютні курси безпосередньо впливають на відносні ціни за кордоном і, отже, на купівельну спроможність населення, а також на заробітну плату і на грошові перекази.

Високий рівень безробіття в країні походження неодмінно спонукає людей переїжджати в країни з більшими можливостями і кращим ринком праці. Відповідно, дефіцит кваліфікованих кадрів у певних секторах економіки

розвинених країн може призвести до залучення іноземної робочої сили. Країни, яким не вистачає працівників, пропонують кращі умови праці та заробітну плату, що робить роботу за кордоном привабливою для людей з країн, де можливості працевлаштування обмежені.

З іншого боку, економічні кризи в розвинених країнах можуть призвести до зворотної трудової міграції. Коли економічна ситуація погіршується, іноземні працівники можуть втрачати роботу та бути змушені повертатися до своїх країн.

Налагоджена податкова система та сприятливі державні трансферти (наприклад, страхування на випадок безробіття, соціальне забезпечення) також можуть служити факторами, що заохочують приплив робочої сили. Наприклад, країни з прогресивним податком на прибуток, де вищі доходи оподатковуються більшими податками, будуть привабливими для низькокваліфікованих працівників адже їх прибутки будуть оподатковуватися за нижчими тарифами, якщо взагалі будуть. Натомість дана система може стримувати потік висококваліфікованих мігрантів, оскільки нижча заробітна плата після сплати податків зменшить стимул до міграції.

Як зазначалось вище, країни зі щедрими державними трансфертами можуть привабити мігрантів. Такі країни вважаються «магнітами добробуту». Гіпотеза магніту добробуту припускає, що мігранти обирають пункт призначення на основі щедрості програм державної допомоги. Соціальні виплати, наприклад, можна розглядати як заміну заробітку на час пошуку роботи. Не зважаючи на це, уряди дедалі частіше ускладнюють мігрантам отримання державних трансфертів (принаймні в період безпосередньо після міграції), так як в результаті такі мігранти можуть і надалі залишатись на підтримці держави і не шукати інших способів заробітку [10].

Демографічні зміни у світі та країнах походження можуть визначати те, як люди переміщуються та мігрують. Зростання чи скорочення, старіння чи наявність молодого населення впливає на економічне зростання та можливості працевлаштування в країнах походження та на розробку міграційної політики в країні призначення, а отже і на рішення людей щодо переїзду. Трудові мігранти

часто молоді, оскільки вони мають більше можливостей, часу та сил для облаштування в новому місці. Вони частіше будуть вибирати країни з старіючим населенням, де попит на їх працю буде вищим. Історично склалося так, що трудовими мігрантами зазвичай були чоловіки працездатного віку, але дедалі частіше потоки мігрантів складаються з жінок і сімей, які шукають роботу за кордоном, а в деяких випадках возз'єднуються з сім'ями, які вже перебувають у приймаючій країні [11].

Демографічна та економічна міграція в поєднанні пов'язані з низькими стандартами праці, високим рівнем безробіття та перенасиченістю ринку праці, а також загальним станом економіки країни.

Авжеж, є чинники міграції, які мають підґрунтя як економічне, так і соціальне - це міграція з метою отримання освіти; часто люди шукають кращі освітні можливості, в порівнянні з тими, що пропонуються вдома. Люди прагнуть до кращого рівня життя, шукаючи можливостей для кращого працевлаштування, вищої заробітної плати та кращих умов праці. Ця тяга до добробуту веде до міграції з країн з низьким рівнем розвитку та обмеженими можливостями працевлаштування до країн з розвиненою економікою, високим рівнем освіти та динамічним ринком праці. Часто бажання забезпечити дітям "краще майбутнє" у вигляді якісної освіти та системи охорони здоров'я, гарних умов життя та в майбутньому праці можуть бути ключовою рушійною силою для міграції.

Таким чином, можемо визначити основні передумови соціально-економічні трудової міграції [7, с. 29]:

- відповідність між попитом на ринку робочої сили у країнах-реципієнтів та пропозицією з боку країн-донорів трудових мігрантів;
- прагнення людей реалізуватись, мати вищий рівень освіти, кращі умови охорони здоров'я та життя загалом;
- задовольнити особисті потреби соціального, професійно-кваліфікаційного та духовного характеру;
- отримати доступ до вищої заробітної плати, гарних умов праці та економічних переваг розвинених країн;

- наявність підтримки збоку держави у вигляді зрозумілої податкової системи, гарантій соціальних виплат та забезпечення рівних прав та можливостей для всіх верств населення.

1.2. Класифікація міграційних процесів

Класифікація міграційних процесів є одним із основоположних інструментів для вивчення питання переміщення людей. Вона дозволяє вивчати різні аспекти міграції, аналізувати її причини та наслідки, а також розробляти ефективні стратегії управління міграційними потоками. Важливо зазначити, що міграційні процеси часто є комплексними та багатofакторними. Окремі люди або групи людей можуть мігрувати з кількох причин одночасно, а їх переміщення може мати різний характер. Міграційні процеси можна розділити за такими ознаками: територіальною, ступенем контролюваності, відношенням до країни, способом реалізації, тривалістю та метою [12, с. 15-17].

За територіальною ознакою міграцію можна поділити на два типи – зовнішню та внутрішню. *Зовнішня міграція* - це пересування населення через державні кордони з метою зміни місця проживання. Вона може включати міжконтинентальні та внутріконтинентальні переміщення та приймати різні форми.

Внутрішня міграція, в свою чергу, є переміщенням населення в межах однієї країни. Розрізняють рухи між сільською та міською місцевостями, міжміські та внутрішньосільські переселення. Міграції також можуть відбуватися в межах окремих адміністративних одиниць, таких як області, економічні райони або автономні республіки, і поділяються на внутріобласні та міжобласні, внутрірайонні та міжрайонні [7, с. 30-31].

За ступенем контролюваності міграційні процеси поділяють на легальні, напівлегальні та нелегальні. Легальні мігранти мають дозвіл на перетин

міжнародних кордонів, наприклад віза чи особливий статус паспорта, чи інших документ, а також залишаються в країні лише на дозволений термін або законним шляхом. Напівлегальні мігранти, у свою чергу, приїжджають у країну призначення так само як і легальні на законних підставах, але залишаються у країні перебування нелегальним шляхом після закінчення візи чи дозволу, або не їдуть на батьківщину за інших причин. Нелегальні мігранти їдуть у іноземні держави без офіційного дозволу і незаконно там лишаються.

Залежно від методів, міграційні процеси розподіляються на організовані та неорганізовані. Організована міграція відбувається за участі державних та громадських організацій, які надають допомогу і підтримку. У неорганізованих індивідуальних міграціях мігранти вирушають у подорож за власні кошти та без офіційної або організаційної підтримки.

За тривалістю міграції поділяються на тимчасову (зворотну), постійну (безповоротну) та невизначену. Тимчасові мігранти, як правило, здійснюють короткі подорожі, а потім повертаються до місця походження, а постійні мігранти, які, як правило, переміщуються на більші відстані без наміру повертатися. Невизначена міграція має місце коли, мігрант немає конкретного періоду часу, відведеного для досвіду міграції, у перспективі вона може перетворитись як на тимчасову, так і на постійну. Прикладом постійної міграції є переселення жителів з периферій або сіл до великих міст, а зворотної — міграція з ціллю навчання, тимчасового підробітку на іншій території за контрактом тощо.

Тимчасова міграція поділяється на маятникову, циклічну (або сезонну) та епізодичну:

- *сезонну (циклічну)* міграцію можна визначити як переміщення з тривалістю перебування до одного року і яка пов'язана з пошуком роботи на певний проміжок часу. Дана міграція часто пов'язана з низькокваліфікованими, такими як землеробство, збір врожаю, сфера обслуговування тощо.

- *епізодична* міграція - це форма міграції, яка відбувається в різних напрямках, нерегулярно та зі специфічною метою, такою як пошук роботи, освіти, відпочинку або туризму.

- *маятникова* міграція це рух людей між країнами або населеними пунктами, що повторюється на регулярній основі від місця проживання до місця роботи: кожного робочого дня, тижня або місяця.

За метою виділяють такі основні види міграції:

- *трудова* - переміщення людей з метою працевлаштування в іншій країні;
- *сімейна* - переїзд людей до іншої країни з метою возз'єднання з сім'єю;
- *рекреаційна* - тимчасове переміщення людей з метою відпочинку, туризму чи оздоровлення;
- *вимушена* - переміщення людей, спричинене війною, переслідуваннями, стихійними лихами або іншими екстремальними обставинами.

Міграція робочої сили також розрізняється за рівнем кваліфікації людини. Мігрантів зазвичай називають або низькокваліфікованими, або висококваліфікованими. На національному рівні різні уряди використовують різні критерії для визначення кваліфікації мігрантів. Однак на міжнародному рівні системи класифікації працівників-мігрантів базуються на освіті та професії. Низькокваліфікованим працівникам-мігрантам часто пропонуються менш привабливі умови в'їзду з точки зору тривалості перебування, заробітної плати, пільг за пенсіями та соціальним забезпеченням. Багато програм тимчасової міграції, як правило, не передбачають можливості отримання постійного проживання або возз'єднання сім'ї. Більше того, низькокваліфіковані працівники-мігранти частіше стикаються із затримкою або частковою виплатою зарплати, борговою кабалою та іншими формами експлуатації. Хоча міграція низькокваліфікованої робочої сили часто розглядається як така, що має мало економічних переваг для країн призначення, COVID-19 підкреслив важливу роль, яку відіграють мігранти та низькокваліфіковані працівники у наданні основних послуг, зокрема в таких професіях, як помічники по догляду та працівники харчової промисловості [13]. З іншого боку, висококваліфікований мігрант – це особа, яка має кваліфікацію менеджера, керівника, фахівця, техніка тощо. Він може працювати на внутрішніх ринках праці транснаціональних корпорацій та

міжнародних організацій, переміщаючись між ними. Або ж може шукати роботу на міжнародних ринках праці, використовуючи свої знання та досвід у сферах, де бракує кваліфікованих працівників [14].

Однак розрізнення між міграцією низькокваліфікованої робочої сили та міграцією висококваліфікованої робочої сили слід розглядати з обережністю, оскільки деякі низькокваліфіковані професії можуть виконувати кваліфіковані працівники-мігранти через явище "декваліфікації".

Інший підхід до класифікації міграційних потоків базується на ідеї про те, що міграція є функцією просторової нерівноваги. Це припущення лежить в основі моделі «відштовхування-притягування» («push-pull»). Еверетт Лі, який переглянув міграційні закони Равенштайна, заявив, що міграційні рішення визначаються на основі «плюсів» і «мінусів» місць походження та призначення людей, при чому тут враховуються, як проміжні перешкоди (такі як відстань, фізичні бар'єри, імміграційні закони тощо), так і особисті фактори [15].

Фактори відштовхування (push) залежать від країни походження та змушують людину задуматись над переїздом до іншої держави. Прикладом таких факторів можуть бути війни, конфлікти, політична нестабільність та економічна криза в країні походження мігранта, етнічні та релігійні переслідування, природні та антропогенні катастрофи, наприклад землетруси або наводнення, бідність, безробіття, низькі зарплати та погані умови праці, нестача їжі, води чи медичної допомоги, а також обмежені можливості для самореалізації.

Фактори притягування (pull) навпаки залежать від країни призначення, це аспекти які заохочують людей переїхати у нове місце. Ними можуть стати: краща якість та рівень життя в країні призначення, різноманітні можливості працевлаштування, висока заробітна плата, краще медичне обслуговування та доступ до освітніх послуг, політична стабільність, більше свободи та прав, кращі життєві перспективи. Критика цієї моделі полягає в тому, що вона не пояснює, чому одні «непривабливі» регіони постачають мігрантів, а інші – ні або, принаймні, не в тій самій мірі, також ця модель не пояснює напрямки міграційних потоків.

Неокласична макроекономічна модель пояснює розвиток трудової міграції в рамках процесу економічного розвитку. Різниця в заробітній платі, спричинена різницею у співвідношенні праці та капіталу, спонукає працівників із країн із низьким рівнем оплати праці мігрувати до країн із високою заробітною платою, таким чином прагнучи максимізувати індивідуальні доходи. Згідно з цією теорією міграція спричиняє зменшення різниці в заробітній платі, що зрештою призводить до рівноваги, коли різниця в заробітній платі, що залишилася, відображає лише матеріальні та нематеріальні витрати на переїзд [16, с. 3] [17, с. 4].

У даній роботі ми робимо акцент на такому виді міграції, як трудова, або міграція робочої сили. Вона стала невід’ємною складовою міжнародних економік, адже трудова міграція є ключовим фактором в глобальному розподілі робочої сили. Вона дозволяє країнам з низьким рівнем безробіття знаходити робочу силу для розвитку своїх економік, тоді як країни з високим рівнем безробіття можуть отримувати доступ до кваліфікованих працівників з-за кордону. Але коли для однієї країни міграція стане перевагою, для іншої дана ситуація може погіршити стан економіки. Розглянемо можливий розвиток подій під час міграції і які вигоди можуть мати при цьому сторони [18] [19]:

1. **Сценарій «виграш-виграш-виграш».** В цьому випадку батьківщиною емігрантів може бути перенаселена країна, або економіка даної держави може перебувати в кризі і мати високий рівень безробіття. Трудова еміграція частини населення надасть безробітнім, які залишаються в країні, більше шансів отримати роботу. Також при поверненні назад у країну, працівники можуть імплементувати знання отримані закордоном у розвиток батьківщини. Для приймаючої країни, якій може бракувати людей на непопулярних роботах, іммігранти стануть гарною робочою силою, адже вони більш вірогідно погодяться працювати за нижчими ставками, ніж місцеві, на даних роботах. Щодо мігрантів, то вони отримують роботу із заробітною платою, яка зазвичай вища, ніж у їхніх країнах, також вони можуть надсилати грошові перекази свої родині з-за кордону, поліпшуючи їх і свій добробут.

2. **Сценарій «виграш-виграш-програш».** Дана ситуація складається через міграцію інтелектуального прошарку суспільства. Країна-реципієнт отримує вигоду, оскільки на вакантні посади приходять готові висококваліфіковані спеціалісти. Іммігранти задоволені, оскільки отримують хороші посади з високою зарплатою та можливість мігрувати на довший період, якщо не назавжди. Натомість, країна-донор страждає через відтік «мізків», який міг би принести велику користь батьківщині.

3. **Сценарій «програш-виграш-виграш».** Такий сценарій може статися в періоди економічних криз, воєн, політичних заворушень або екологічних катастроф, які змушують людей залишати рідні країни та шукати роботу та прихисток за кордоном. Під час даної міграції, люди частіш за все отримують субсидії, пільги та фінансову допомогу від країни-реципієнта. Приймаюча країна може бути незадоволена через різкий і неочікуваний потік людей, яких треба утримувати та забезпечити працею, хоча ринок робочої сили і так повний, що провокує підвищення рівня безробіття. Іммігранти стають конкурентами для місцевого населення, оскільки є дешевшою робочою силою. Це може призвести до конфліктів і може погіршити соціальну ситуацію в суспільстві. Натомість, мігранти отримують безпечне місце перебування з кращими умовами, а країна-донор може легше впоратись з кризовими ситуаціями за рахунок додаткової підтримки від сильних держав.

4. **Сценарій «програш-програш-програш».** Найнесприятливіша ситуація відбувається коли на батьківщині мігранта не вистачає працездатного населення або кваліфікованих робітників, а на території приймаючої країни їх надлишок. Коли люди їдуть до іншої держави, то мріють про хорошу роботу, високу зарплату та кращі умови життя. Вони можуть не знайти роботу своєї мрії через високу конкуренцію з місцевими жителями та іншими іммігрантами.

Таким чином, серед негативних наслідків міграції для країн походження є втрата значної частини висококваліфікованої робочої сили. Емігруючи кваліфікований персонал, рідна держава більше не може отримати вигоду від результатів інвестування в підготовку та підвищення кваліфікації людських

ресурсів, вартість яких є витратою, яку вона більше не відшкодує. Країни-донори можуть уникнути або протидіяти цій ситуації різними способами: фінансово мотивувати спеціалістів; створити мережі; що охоплюють, з одного боку, спеціалістів з своєї країни, з іншого боку, тих, які працюють за кордоном, для обміну досвідом та практиками; стимулювати інвестиції, джерелом яких є гроші, які надсилаються в країну спеціалістами-мігрантами. Для країн-реципієнтів головним недоліком в трудовій міграції може стати перенасиченість ринку працівниками, що може викликати вищий рівень безробіття серед своїх громадян. Задля запобігання такого розвитку подій, їм треба розробити ефективний механізм контролю над потоками мігрантів та розробити чіткі правила та умови по перебуванню переселенців у країні. У свою чергу, для мігрантів негативним наслідком може бути не виправдання очікувань, не можливість реалізуватись та ситуація, коли їм треба буде вертатись на батьківщину.

Існує багато підходів до класифікації міграційних процесів, їх напрямків та масштабів. Люди переїжджають під впливом безлічі факторів, включаючи економічні, соціальні, демографічні, політичні, етнічні, освітні, морально-психологічні, військові, екологічні та інші. Тим не менш, міграція зазвичай не базується лише на одному з факторів, а є їх складним поєднанням, таким чином це створює проблему при спробі виокремити окремі компоненти міграційного процесу.

Міграція населення супроводжується комплексом мотивів. Це включає як суб'єктивні, так і об'єктивні причини. З одного боку, міграція може впливати з особистих прагнень – індивіди мають право та здатність обирати місце проживання та роботу, задовольняючи свої різноманітні матеріальні, професійні та духовні потреби.

1.3. Масштаби і динаміка міграційних потоків робочої сили у світі в XXI ст.

Зростання глобалізації, зміни в економічному, політичному та соціокультурному середовищі породжують нові виклики та можливості для міграції. З плином часу, більша кількість держав приєднується до даних процесів, але аналіз міжнародного переміщення є доволі складним та комплексним через свою багатогранність. Іншою перешкодою у отриманні точної інформації щодо міграції населення є відсутність стандартизованих та уніфікованих національних та міжнародних показників. У зв'язку з цим, дослідження масштабів і динаміки міграційних потоків робочої сили має важливе значення для розуміння сучасних тенденцій та прогнозування подальшого розвитку світової економіки.

Як вже зазначалось у пункті 1.1, у 21 столітті темпи міграції чим далі дужче зростають. У всьому світі приблизно 184 мільйони людей, або 2,3% населення світу, живуть за межами країни свого громадянства. Це підкреслює зростаючу складність людської мобільності, яка дедалі більше обумовлюватиметься такими факторами, як зміна клімату, конфлікти, різні демографічні тенденції та нерівність доходів. Дані фактори не тільки спонукають більше людей переїжджати за кращими можливостями, але й створюють нові виклики та можливості для міграційної політики в найближчі десятиліття.

Дебати щодо міграційної політики часто бувають поляризованими та суперечливими. Хоча емпіричні дослідження показують позитивний вплив міграції на ринки праці, ефективність бізнесу та стан здоров'я економіки в приймаючих країнах, громадська думка часто дивиться на імміграцію з побоюванням і страхом.

Поки країни призначення борються з компромісами, пов'язаними з прийомом мігрантів, країни походження стикаються з такими проблемами як: витрати на систему освіти, які не окупаються в очікуваній мірі через витік кваліфікованих спеціалістів; старіння населення, так як молоді люди їдуть за

«кращим життям» в іншу країну і відповідно збільшення витрат на соціальні допомоги, пенсії і тд; нестача працівників у важливих галузях економіки, так як за кордоном дані професії можуть вище оплачуватись. Оскільки очікується подальше зростання міграційних потоків, ефективне формування політики має вирішальне значення як у країнах походження, так і в країнах призначення [20].

Згідно з даними Організації Об'єднаних Націй, Європа на сьогоднішній день є найпопулярнішим місцем призначення для міжнародних мігрантів, яких налічується 87 мільйонів (що становить 30,9% від загальної кількості міжнародних мігрантів). Азія йде на другому місці з 86 мільйонами міжнародних мігрантів (30,5%). Північна Америка є призначенням для 59 мільйонів міжнародних мігрантів (20,9%), тоді як Африка нараховує 25 мільйонів мігрантів (9%). Протягом останніх 15 років кількість міжнародних мігрантів у Латинській Америці та Карибському басейні збільшилася майже удвічі, з приблизно 7 мільйонів до 15 мільйонів осіб, що вказує на найвищий темп зростання міжнародних мігрантів у цьому регіоні. У Океанії проживає близько 9 мільйонів міжнародних мігрантів, або приблизно 3,3% від загальної кількості мігрантів. Динаміку зростання кількості міжнародних мігрантів, які проживали у кожному з перерахованих вище регіонів між 2005 і 2020 роками, можна прослідкувати на рис. 1.1.

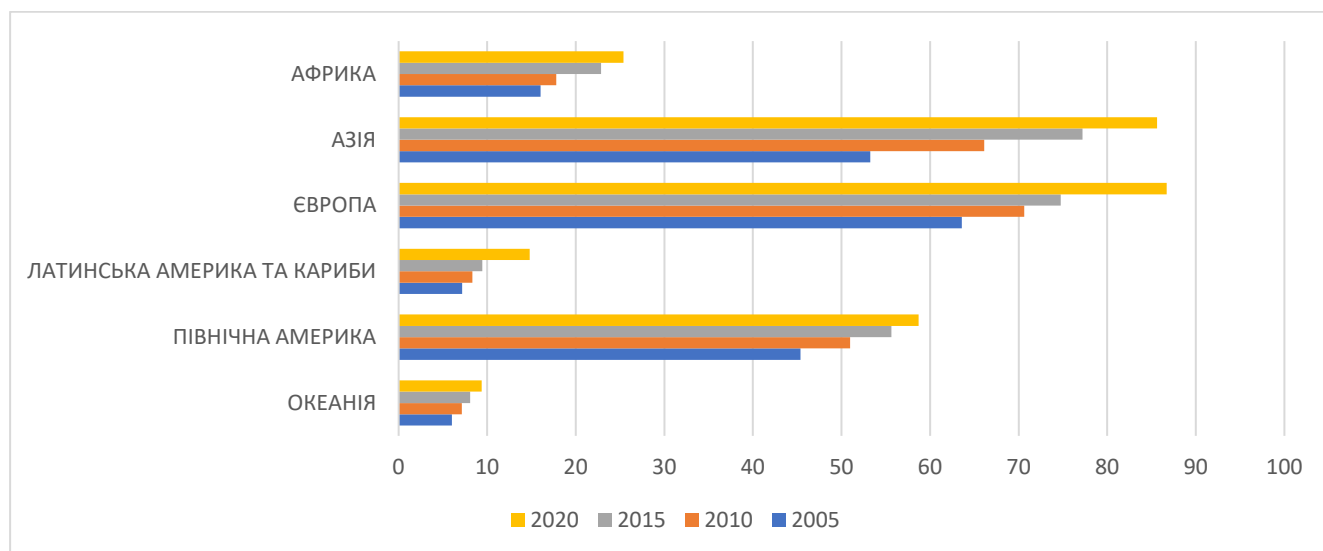

Рисунок 1.1 – Міжнародні мігранти, за регіонами проживання, в період з 2005 по 2020 рр (млн. ос.)

Джерело: складено автором на основі [21]

У 2019 році у світі нараховувалось близько 169 мільйонів міжнародних трудових мігрантів. Із них 63,8 мільйона, або 37,7%, знаходились в Європі та Центральній Азії, а ще 43,3 мільйона (25,6%) – в Америці. Таким чином, разом Європа, Центральна Азія та Америка приймають 63,3% всіх трудових мігрантів світу. Кожна з арабських держав Азії та Тихоокеанського регіону приймає приблизно 24 мільйони трудових мігрантів, що загалом відповідає 28,5% усіх трудових мігрантів. В Африці найменша кількість трудових мігрантів – 13,7 мільйона, що становить лише 8,1% всіх трудових мігрантів.

Більшість мігрантів переїжджають у іншу країну за новими, більш перспективними можливостями роботи та вищим рівнем життя, а отже переважно їдуть до країн з високим рівнем доходу. У 2019 році близько 113,9 мільйонів трудових мігрантів, або 67% від їх загальної кількості, проживали в країнах з високим рівнем доходу. Крім того, 49 мільйонів (29%) мешкали у країнах з середнім рівнем доходу, тоді як 6,1 мільйона осіб (3,6%) перебували у країнах з низьким рівнем доходу. Хоча порівняти кількість трудових мігрантів за різні роки є доволі складно, важливо вивчити та проаналізувати зміни в пропорційному розподілі. Протягом років концентрація міжнародних трудових мігрантів у країнах з вищими рівнями доходу залишалася стабільною: у 2013 році ця концентрація становила 86,4%, у 2017 - 86,5%, а в 2019 році вона зросла до 86,9%. Однак відбулися помітні зміни в цих двох категоріях: протягом періоду з 2013 по 2019 рік частка трудових мігрантів у країнах з високим рівнем доходу зменшилася на 7,3 відсоткових пункти (з 74,7% до 67,4%), тоді як у країнах з рівнем доходу вище середнього вона зросла на 7,8 відсоткових пункти (з 11,7% до 19,5%) (рис. 1.2). Цей зсув може бути спричинений економічним зростанням у країнах із середнім рівнем доходу та/або змінами в політиці регулювання трудової імміграції в країнах із високим рівнем доходу.

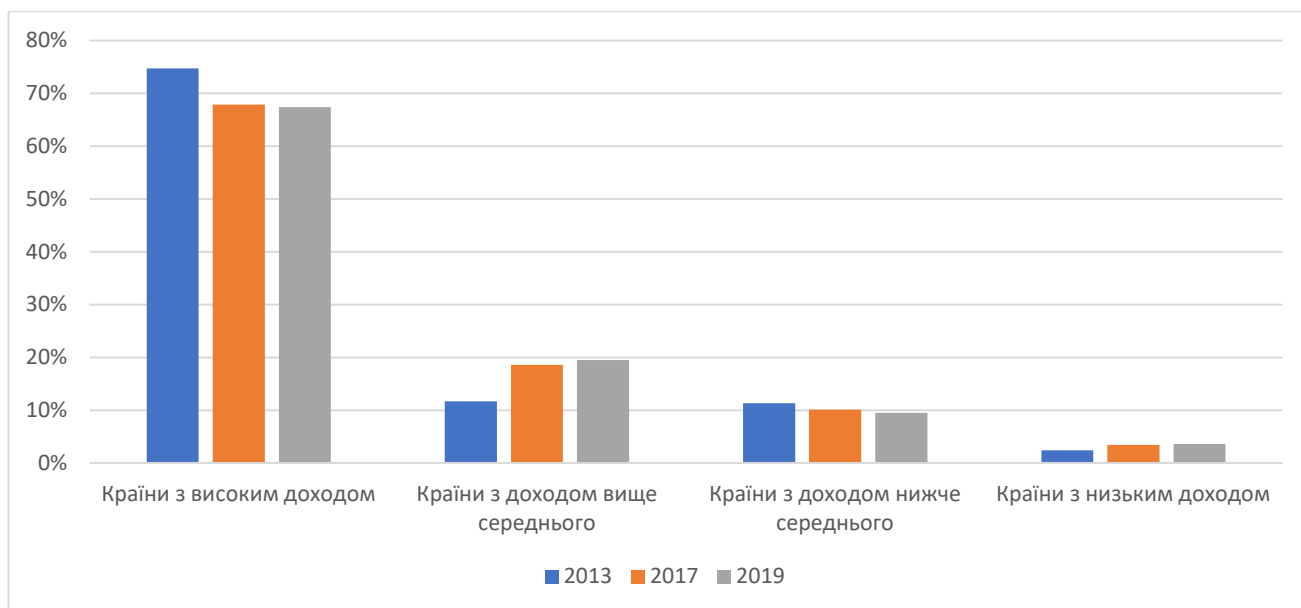

Рисунок 1.2 - Трудові мігранти за рівнем доходу в країнах призначення за 2013, 2017 та 2019 роки

Джерело: складено автором на основі [22][23][24]

У 2019 році кількість трудових мігрантів-чоловіків перевищила кількість трудових мігрантів-жінок на 28,8 мільйона: 98,9 мільйона чоловіків (58,5%) і 70,1 мільйона жінок (41,5%), при цьому чоловіки становили більшу кількість міжнародних мігрантів працездатного віку (128 мільйонів, або 52,1%, порівняно з 117,6 мільйона, або 47,9% жінок). Це свідчить про незначний зсув порівняно з 2013 роком у бік ще більшої гендерної диференціації трудових мігрантів, коли частка трудових мігрантів-чоловіків становила 55,7%, а жінок - 44,3%. За оцінками, в країнах з низьким і нижче середнього рівнем доходу чоловіків набагато більше, ніж жінок, на відміну від країн з високим рівнем доходу, де спостерігається гендерний дисбаланс. З точки зору географії 102,4 мільйона, або майже 61% усіх трудових мігрантів, проживають у трьох субрегіонах: Північна Америка, арабські держави, а також Північна, Південна і Західна Європа. Слід зазначити, що у двох регіонах спостерігається різке переважання чоловіків серед трудових мігрантів: Південна Азія (5,7 мільйона чоловіків порівняно з 1,4 мільйона жінок) та Арабські держави (19,9 мільйона чоловіків порівняно з 4,2 мільйона жінок) [1, с.36]. Більшість міжнародних трудових мігрантів зайняті у сфері послуг. За оцінками 2019 року,

66,2% припадає на сферу послуг, 26,7% – на промисловість і 7,1% – на сільське господарство [22, с. 13].

Часто кажуть, що мігрантів, як і інших працівників з числа етнічних меншин, приймають на роботу останніми і звільняють першими. Тому наслідки глобальних економічних та фінансових крахів вони відчують найдужче. Ми можемо це прослідкувати на прикладі глобальних криз та важливих подій у 21 столітті.

Під час Глобальної фінансової кризи 2008 року приплив постійних іммігрантів до 24 країн ОЕСР (Організації економічного співробітництва та розвитку), включаючи країни-засновники ЄС, США, Канаду та Австралію, скоротився на 7% у 2009 році. Значна частина цієї зміни була результатом 36 відсоткового падіння «вільної» міграції всередині ЄС між 2007 і 2009 роками. Спостерігалось зниження міграції з нових країн-членів ЄС, зокрема Румунії, Польщі та Болгарії. Також різко скоротилася кількість тимчасових працівників, особливо сезонних низькокваліфікованих робітників у сільському господарстві. Сезонна міграція впала на 13% між 2008 і 2009 роками, в основному в Іспанії, де люди, які постраждали від економічного спаду, взялися за низькооплачувану, низькокваліфіковану роботу, наприклад таку як збирання салатів, яку колись виконували лише іммігранти [25].

Наступна подія, яка вплинула на міграційні потоки робочої сили у світі був вихід Великої Британії із ЄС. Сполучене Королівство завжди було привабливим місцем для молодих громадян ЄС, які бажали краще вивчити англійську мову, отримати престижну освіту, або знайти роботу у різних сферах економіки (переважно у сфері послуг). При чому потік мігрантів йшов і з іншого боку: для багатьох літніх британців країни ЄС були основним призначення переїзду для проведення старості. Так як одним із головних результатів Brexit стало впровадження нової імміграційної системи, з січня 2021 року громадяни ЄС, які хочуть приїхати жити або працювати до Великої Британії, повинні будуть подавати документи на отримання візи. На практиці це означає, що правила стали значно більш жорсткими для громадян ЄС, які раніше мали право на вільне пересування

між країнами. Безперечно це мало негативний вплив на робочу міграцію в Європейському регіоні – чиста трудова міграція громадян ЄС впала майже на 70% після пандемії та запровадження нової імміграційної системи пов'язаної з Brexit порівняно з піком 2016 року [26] [27].

COVID-19 також зачепив міжнародні міграційні процеси, але складно в повній мірі оцінити вплив пандемії на тенденції в зміні кількості переселенців. Одна з причин цього полягає в тому, що останні доступні дані відносяться до середини 2020 року, тобто до раннього періоду пандемії. Проте, за оцінками, COVID-19 міг скоротити кількість міжнародних мігрантів приблизно на два мільйони осіб, що відповідає зниженню приблизно на 27 відсотків зростання, яке очікувалось з липня 2019 року по червень 2020 року [28].

У різних країнах по всьому світу сотні тисяч людей були змушені відмінити або відкласти свої міжнародні поїздки через закриття національних кордонів та серйозні обмеження у наземних, повітряних і морських перевезеннях. Сотні тисяч мігрантів опинилися в ситуації, коли вони не мали змоги повернутися до своїх країн, тоді як інші були змушені повернутися на батьківщину раніше запланованого терміну. Помітно постраждали сектори, які покладаються на сезонну трудову міграцію, такі як сільське господарство та охорона здоров'я. Одним із ранніх наслідків закриття кордонів, пов'язаних із COVID-19, стала втрата працівників-мігрантів, які займалися трудомісткою сільськогосподарською роботою, особливо на критично важливих етапах посіву та збору врожаю. Також відповідно відбулося падіння обсягу грошових переказів мігрантів до країн, що розвиваються. Світовий банк оцінює, що глобальні потоки грошових переказів до країн із низьким і середнім рівнем доходу досягли 540 мільярдів доларів у 2020 році, що на 1,6 відсотка нижче загального показника 2019 року. Така незначна варіація пояснюється гіпотезою про те, що під час криз, мігранти мають схильність переказувати більше грошей, навіть якщо вони насправді стали заробляти менше [29] [30].

Російсько-Українська війна безперечно мала одні із найбільших впливів на міграційні процеси у світі за останні роки. Згідно з оцінками Світового банку до

початку повномасштабного вторгнення населення України складало 43,8 млн осіб, тоді як, за останніми оцінками, у 2022 році ця цифра зменшилась до 38 мільйонів, враховуючи що ми точно не знаємо справжньої статистики – кількість населення може складати в рази менше [31]. За даними ОПОРА МЗС, станом на 21 червня 2023 року, за кордоном виїхало 8 млн 177 тис. українців. Більшість громадян України зосередилось в трьох країнах: Польщі — 22%, Німеччині — 14,6% та США — 11%. Також багато українців мігрували у Чехію — 7,9%, Італію — 5%, Канаду — 4,9%, Іспанію — 3,4% та Ізраїль — 2,75% [32]. В той час коли більшість людей були вимушено переміщені, частина виїжджала з країни з метою працевлаштування. Безперечно, Українцям які мігрували від початку суто через війну з часом прийшлося шукати роботу, таким чином відбувся не лише великий приплив біженців до країн-реципієнтів, а і робочої сили. Згідно з офіційною статистикою, українські переселенці витратили за кордоном у 2022 році приблизно 20 мільярдів доларів та уклали 1,87 мільйонів трудових контрактів у 17 країнах ЄС. Понад половина працездатного населення України, що проживає у східній та центральній частині Європи, знайшли роботу, переважно у сфері послуг та виробництва. Найбільший вплив українські біженці мали на економіку Польщі. Мігранти сплатили податків на суму більшу ніж допомога надана Польщею, і тим самим вивели її на перше місце за темпами зростання ВВП у світі [33] [34]. Незважаючи на те, що біженці приносять значні вигоди приймаючим країнам, якщо уряд не зможе переконати жінок працездатного віку повернутися на Батьківщину, це може обійтися Україні дорого — до 10% річного довоєнного ВВП, або 20 мільярдів доларів втрат на рік [35].

Можна прослідкувати тенденцію, що під час глобальних криз та подій, найбільших страждань зазнають саме сезонні трудові мігранти, або ті, що працюють на низькофаліфікованих та низькооплачуваних роботах. Зазвичай економіки країн-приймачів мігрантів також страждають від змін у потоках переселенців, але як у випадку з війною – витрачені кошти на підтримку країни, можуть бути збалансовані припливом робочої сили у важливі сфери економіки. Загалом дані події підкреслюють вразливість трудової міграції під час глобальних

зрушень. Розробка стратегій адаптації та захисту прав працівників-мігрантів у подібних ситуаціях є необхідною та вирішальною, як для самих переселенців, так і для країн-реципієнтів.

РОЗДІЛ 2.

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ: ЧИННИКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

2.1. Внутрішньорегіональні фактори збільшення міграційних потоків робочої сили у Азії та Європі

Внутрішньорегіональні фактори, які впливають на збільшення міграційних потоків робочої сили у регіонах Азії та Європи, мають дуже комплексну та складну природу. Можна виділити економічні, соціальні, політичні, технологічні та культурні аспекти, що впливають на рішення людей щодо міграції всередині свого регіону. У зв'язку зі стрімкими змінами у сучасній економіці, швидким розвитком технологій та політичними трансформаціями, міграційні потоки у цих регіонах набувають нових рис та викликів. У цьому контексті важливо дослідити як самі ці фактори, так і їх взаємозв'язок.

Азіатський регіон характеризується більшою чисельністю населення, сильнішим та стрімкішим економічним зростанням, ніж будь-який інший регіон. Він багатий розмаїттям як соціально-економічного, так і природного середовища, а також володіє великою кількістю природних ресурсів.

Найбільшою зміною в структурі азійської трудової міграції за останні два десятиліття стало швидке зростання внутрішньорегіональної трудової міграції, коли все більше людей стало переїжджати із менш розвинутих економік в країни, що розвиваються.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон містить три великі міграційні центри. Більшість трудових мігрантів з Азії та Тихоокеанського регіону, особливо мігрантів з Південної Азії, мігрують до багатих нафтою країн Ради співробітництва арабських держав Перської затоки (РСАДПЗ). Іншими двома

важливими центрами для трудових мігрантів є більш заможні країни Східної Азії, а саме Китай, Гонконг, Японія, Республіка Корея та Південно-Східної Азії, особливо Бруней-Даруссалам, Малайзія та Сінгапур [37]. З 1990 року до середини 2020 року кількість міжнародних мігрантів у Західній Азії, включаючи Близький Схід, в порівнянні з іншими азіатськими країнами зросла на 275%, з 9,9 млн до 37,2 млн мігрантів. Азійські мігранти були домінуючою групою в регіоні РСАДПЗ, особливо переселенці з Бангладешу, Індії, Індонезії, Непалу, Пакистану, Філіппін і Шрі-Ланки [36, с. 10-12]. Дані закономірності можна прослідкувати на рис. 2.1.

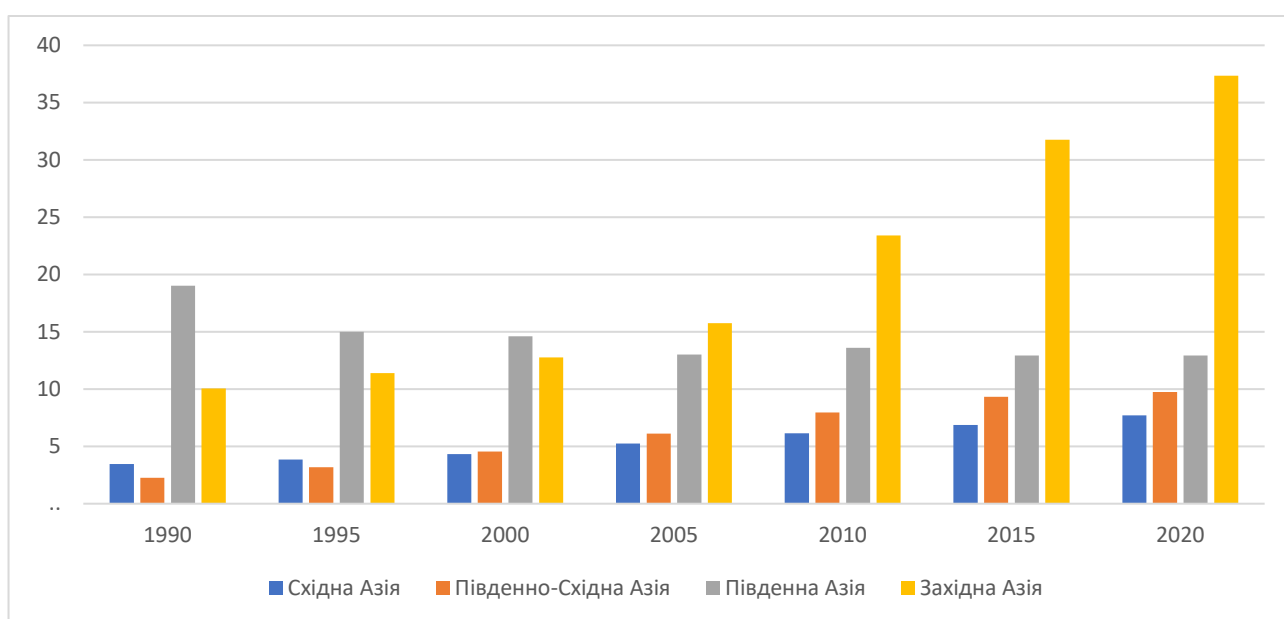

Рисунок 2.1 – Кількість мігрантів за субрегіонами в Азії з азіатських країн походження з 1990 до середини 2020 рр (млн.ос.)

Джерело: складено автором на основі [21]

Трудова міграція в регіоні відбувається переважно в режимі тимчасової міграції та за низькокваліфікованими професіями та роботою середньої кваліфікації. Однак Азія також є важливим джерелом кваліфікованих робітників (зокрема Китай та Індія). У 2021 році понад чверть потоків мігрантів до країн Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) надійшли з Азії та Тихоокеанського регіону.

Коридори міграції та сектори зайнятості певною мірою розподілені за статевим принципом. У Шрі-Ланці, Індонезії та на Філіппінах зазвичай

відбувається значна міграція жінок, які займаються домашньою роботою. У Південно-Східній Азії жінки мають більше варіантів на ринку праці, в таких сферах як виробництво, сільське господарство, готельне господарство та в меншій мірі в будівництві. Потоки до будівельної галузі країн Ради співробітництва арабських держав Перської затоки переважно складаються з мігрантів-працівників чоловічої статі. Така ж тенденція зберігається для рибальського сектора у Східній та Південно-Східній Азії; а також для потоків сезонних робітників з островів Тихого океану до Нової Зеландії та Австралії [38].

Незважаючи на те, що пандемія COVID-19 перешкодила мобільності і вдарила по доходах людей, міграція низькокваліфікованої робочої сили повільно зростає разом із ширшим економічним відновленням. Трудова міграція в Азіатському регіоні раніше здебільшого мала вираження у мобільності малокваліфікованих і напівкваліфікованих людей. Проте тенденції, що спостерігалися до пандемії, вказували на зростання середнього рівня кваліфікації. Ця динаміка зберігалася і в 2020 та 2021 роках. Незважаючи на спад у кількості мігрантів протягом пандемії, до 2022 року потоки в більшості міграційних каналів в Азії повернулися до рівня до COVID-19. Значні зміни у 2022 році спостерігалися в Непалі, де відтік робочої сили був у чотири рази більший, ніж у 2021 році, а також у Пакистані, Індонезії, Індії та В'єтнамі, де втричі збільшився відтік людського капіталу (рис. 2.2).

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2021/22 % зміна	2019/22 % зміна
Філіппіни	1 435	1 469	1 431	1 438	1 670	1 595	1 507	1 649	333	397	820	107	- 50
КНР	512	527	562	530	494	522	492	487	301	323	259	- 20	- 47
Пакистан	635	620	752	947	839	496	382	625	225	288	832	189	33
Бангладеш	608	409	426	556	758	1 009	734	700	218	617	1 136	84	62
Непал	385	451	520	499	404	383	354	236	190	72	349	384	48
Індонезія	460	469	430	276	235	262	284	277	113	73	201	176	- 28
Індія	747	817	805	781	521	391	340	368	94	133	373	181	1
В'єтнам	80	88	107	116	126	135	143	153	79	45	143	217	- 6
М'янма	68	67	65	95	146	162	234	330	75	3	...	...	...
Шрі Ланка	282	293	301	263	243	212	211	190	54	122	300	146	58
Таїланд	134	131	120	117	114	115	116	114	41	37	88	136	- 23
Камбоджа	35	23	25	41	86	96	105	68	23	...	...	...	...
Лаосська НДР	7	23	8	51	58	49	120	54	28	...	...	...	...
Всього	5 388	5 387	5 551	5 710	5 693	5 428	5 022	5 252	1 773	2 173	4 642	114	- 12

Рисунок 2.2 – Відтік робочої сили з окремих країн Азії, 2012–2022 рр (млн.ос.)

Джерело: складено автором на основі [39]

Динаміка внутрірегіональної міграції в Азії зумовлена різноманітними чинниками як добровільними, так і вимушеними. Вони охоплюють економічні, соціальні, політичні, екологічні, технологічні та пов'язані з політикою аспекти. Наразі можна виділити наступні чинники, що мають значний вплив на міграцію робочої сили в Азіатському регіоні: старіння населення та пов'язана з цим проблема браку працездатного населення, великий розрив у доходах між країнами регіону, зміна клімату та автоматизація процесів на робочих місцях.

Азія займає лідируючі позиції за темпами старіння населення через дедалі нижчі показники народжуваності та більш високу тривалість життя. Очікується, що кількість людей у віці старше 65 років у регіоні досягне 1,3 мільярда до 2050 року. У таких країнах, як Японія та Республіка Корея, приблизно 40% населення буде старше 65 років у 2050 році. Інші країни, де спостерігається швидке старіння населення включають в себе Китай, Сінгапур, Шрі-Ланка та Таїланд. Водночас конкуренція за робочі місця загострилась в таких країнах як Бангладеш, Індія, Індонезія, М'янма та на Філіппіни. В даних країнах спостерігається надлишок робочої сили, що призводить до збільшення попиту на міграцію з метою працевлаштування за кордоном. Наприклад, з Південної Азії може поїхати на заробітки в іншу країну до 134 мільйонів працівників не спровокувавши кадрову недостатку. При цьому лише одна Індія може направити за кордон понад 80 мільйонів працівників [36]. З іншого боку, Японія, яка раніше мала суворі правила для трудових мігрантів, у 2019 році почала послаблювати свою політику, задля залучення більшої кількості низькооплачуваних працівників у зв'язку із високим рівнем старіння населення та відповідною нестачею робочої сили.

Очікується, що в наступному десятилітті міграція залишатиметься життєво важливим фактором, що допоможе вирішити проблему нестачі робочої сили в країнах зі старіючим населенням. У міру зростання частки літнього населення в цих країнах, мало- та напівкваліфіковані працівники-мігранти відіграватимуть значну роль у таких секторах, як охорона здоров'я, догляд за людьми похилого віку та дітьми. Хоча очікується, що автоматизація компенсує певний тиск на ринок

праці в країнах із старіючим населенням, її вплив буде нерівномірним на різні сектори, адже не всі професії можна замінити технологіями [40].

Як правило, малокваліфіковані працівники мігрують до країн з розвиненими економіками, адже там вони матимуть більше шансів отримати вищий дохід та кращі умови життя. Даний фактор безперечно має сильний вплив на внутрішньорегіональні переміщення в Азії. Передумовою цього процесу є суттєвий розрив у середньому заробітку в країнах Азії. До країн із найвищим середнім місячним заробітком на одного працівника належать Сінгапур, Японія, Республіка Корея, Гонконг та Китай. І навпаки, Пакистан, Шрі-Ланка, Бангладеш, Індія та Камбоджа належать до країн із низьким середнім місячним заробітком на одного працівника (рис. 2.3). Історично країни з найнижчим середнім валовим заробітком мали найвищі показники міграції за кордон, зокрема Пакистан, Шрі-Ланка, Бангладеш, Камбоджа, Філіппіни та Непал. Незважаючи на те, що трудові мігранти зазвичай отримують вищий дохід у країнах призначення ніж на батьківщині, вони все ще часто отримують менше, ніж їхні місцеві колеги.

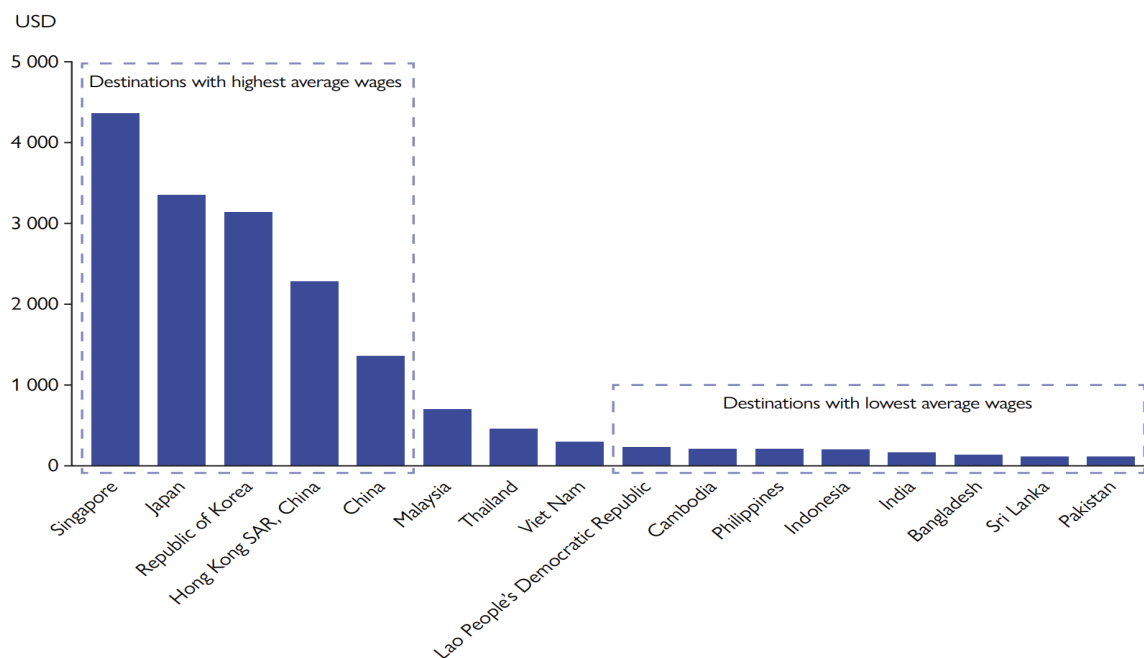

Рисунок 2.3 – Середньомісячна заробітна плата країн Азії, 2021р [40]

Ще одним вирішальним фактором в переміщенні мігрантів всередині Азії є зміна клімату. Очікується що, якщо не стримувати глобальне потепління на рівні 1,5–2,2°C, то до 2030 року з країн Південної Азії будуть вимушено переселитися

близько 37,4 мільйони людей, а до 2050 року – 62,9 мільйонів (при досягненні рівня потепління в 3°C). Таке переміщення населення відбуватиметься головним чином через поступові наслідки підвищення рівня моря, нестачі води, зниження врожайності сільськогосподарських культур та посух. Вплив кліматичних змін на рибальство, сільське господарство та туризм у Південно-Східній Азії, за прогнозами, призведе до скорочення ВВП регіону на 11% до кінця цього століття [41] [42, с.52]. Ці наслідки, у свою чергу, вплинуть на моделі міграції низькокваліфікованої робочої сили.

Досягнення в розробці нових технологій, включаючи штучний інтелект, робототехніку, блокчейни, інтернет-хмари та 3-D друк, мають сильний вплив на структуру ринку праці та їх вага у світовій економіці буде тільки зростати з роками. Деякі робочі місця будуть замінені або постраждають від автоматизації, тоді як у нові робочі місця пов'язані з цифровою економікою почнуть з'являтися, які потребуватимуть нових навичок та знань [43]. Оцінки загального та галузевого впливу автоматизації на зайнятість сильно різняться. Міжнародна організація праці (МОП) провела дослідження у 2016 році, вивчаючи вплив автоматизації у п'яти країнах Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), на які припадає близько 80% робочої сили регіону. Дослідження показало, що протягом наступних кількох десятиліть близько 56% усіх робочих місць у таких країнах як: Камбоджа, Індонезія, Філіппіни та В'єтнам, можуть бути повністю або частково автоматизовані, а отже мільйони людей в перспективі втратять можливість для трудової міграції. Вже зараз лідерами в галузі автоматизації серед країн Азії є Сінгапур, Японія, Республіка Корея, Тайланд, Китай та Малайзія. Японія має одну з найвищих щільностей промислових роботів до виробництва у світі – у 2020 році 390 роботів припадало на 10,000 працівників у виробництві. За даним показником їх обходить лише Південна Корея з відношенням 932 роботів на 10,000 робітників [40]. Водночас дослідження CISCO, в якому йдеться про позитивні та негативні впливи авоматизації на суспільство і економіку країн АСЕАН, наголошує, що сфери оптової та роздрібної торгівлі (1,8 мільйона нових робочих місць у перерахунку на повну зайнятість), виробництва (0,9 мільйона), будівництва (0,9

мільйона) та транспортна сфери (0,7 мільйона) матимуть найвищий чистий приріст нових робочих місць [44].

Наступним регіоном для розгляду внутрішніх факторів, що впливають на трудову міграцію, який ми розглянемо у даній роботі буде Європа. 44 мільйонів людей були внутрішньорегіональними мігрантами, тобто до переїзду проживали у іншій країні регіону. У 2022 році лише до країн ЄС прибуло 5,1 мільйона з країн, що не входять до Союзу, а 1,5 мільйона людей – мігрували з країн, що є членами ЄС. Загалом до ЄС прибуло 7 мільйонів мігрантів за 2022 рік, враховуючи 0,4 мільйонів з невідомою країною походження. З іншого боку, близько 2,7 мільйона людей емігрували за межі ЄС, з них близько 1,0 мільйона людей переїхали до країни за межами ЄС. Для порівняння, у 2021 році було відповідно 2,4 мільйона іммігрантів до ЄС з країн, що не входять до ЄС, і 1,4 мільйона людей з держав-членів. Близько 1,0 мільйона людей емігрували за межі ЄС у 2021 році. Перед початком пандемії COVID-19, у 2019 році, було відповідно 2,7 мільйона іммігрантів до ЄС з-поза меж Союзу, і 1,4 мільйона іммігрантів, які раніше там проживали. Емігрантів у 2019 році було близько 1,2 мільйона людей [45].

Високий рівень внутрішнього переміщення в даному регіоні став можливим завдяки створенню союзів та зон, які офіційно скасували весь прикордонний контроль при виїзді з однієї країн в іншу. Наприклад, Шенгенська зона, яка складається з 27 країн, у тому числі чотирьох, які не є безпосередньо членами ЄС, гарантує вільне внутрішнє пересування понад 420 мільйонам громадян [46].

Головним місцем призначення для мігрантів в середині Європейського регіону були, з великим відривом, Німеччина (DE) та Велика Британія (UK), за якими слідують Іспанія (ES), Франція (FR), Польща (PL) та інші. На рисунку 2.4 можна побачити країни з найбільшим притоком мігрантів з інших країн ЄС за період між 2010 та 2019 роками у порядку спаду.

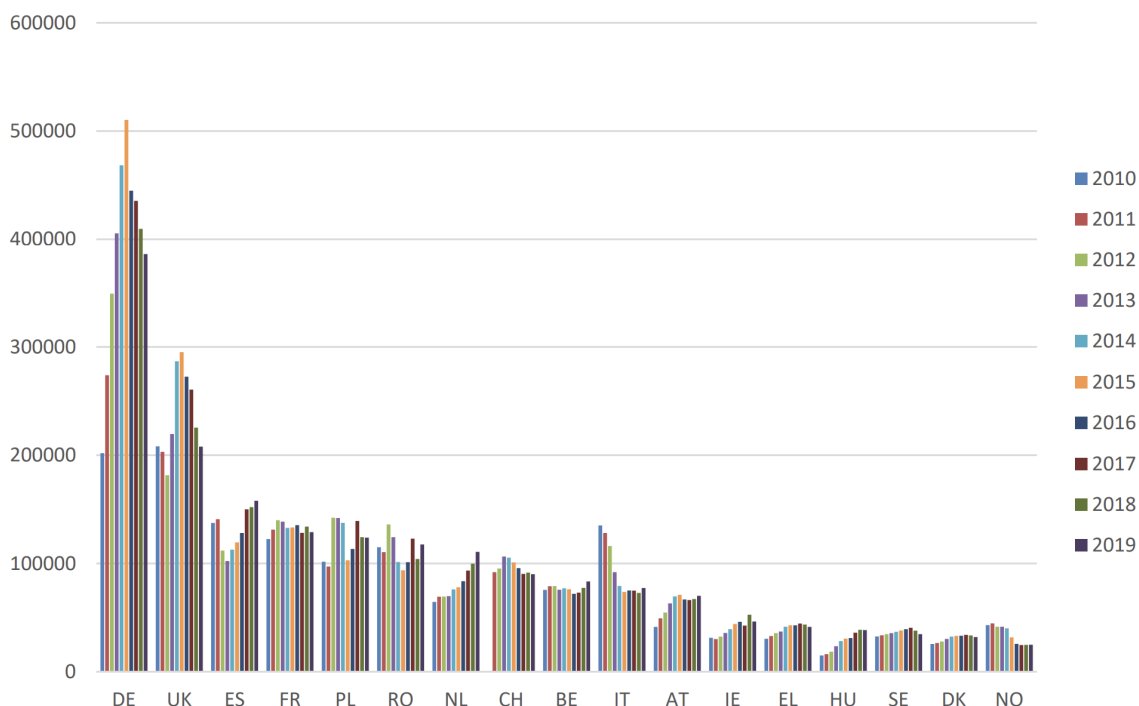

Рисунок 2.4 – Країни з найбільшим щорічним припливом мігрантів з інших країн ЄС, з 2010 по 2019 рік [47]

Німеччина демонструвала стабільне зростання до 2015 року, тоді як у Великобританії зростання спостерігалось трохи пізніше, але досягло піку в тому ж році. У Великобританії рівень імміграції в 2019 році повернувся приблизно до рівня 2010 року, що може бути пов'язано з провадженням виходу з Європейського Союзу. Франція демонструє стабільний рівень міграції всередині ЄС, але Італія та Іспанія демонстрували спад до 2013 року. Однак після 2013 року імміграція продовжила зменшуватися в Італії, тоді як в Іспанії вона знову почала зростати [47].

У країнах Східної Європи, зокрема Росії, України, Польщі та Румунії, велика кількість людей емігрує за кордон. Наприклад, на початок 2020 року, Росія мала найбільшу кількість емігрантів серед європейських країн - майже 11 мільйонів. Після Росії та України, яка мала у 2020 році близько 6 мільйонів мігрантів, третю та четверту за величиною європейську емігрантську спільноту мають Польща та Сполучене Королівство - 4,8 мільйона та 4,7 мільйона відповідно. Найбільшу частку емігрантів від загального населення у 2020 році

мала Боснія і Герцеговина, багато з яких виїхали під час розпаду колишньої Югославії [48, с.30-31].

Одними з головних рушіїв міграційних процесів у Європейському регіоні є зростання нестабільності і конфліктів та їх економічні наслідки. В більшій мірі від 2022 року це було пов'язано з війною в Україні. Дана ситуація стала поворотним моментом не лише у світовому порядку, але й у європейській міграційній історії. Криза, пов'язана з переселенням українських біженців, є найбільшою у Європі від закінчення Другої світової війни. За даними УВКБ ООН, після вторгнення Росії 24 лютого 2022 року, станом на квітень 2024 року, по світу нараховується близько 6,5 мільйонів біженців з України. 5,9 мільйона знаходяться в країнах ЄС, переважно в країнах Західної Європи [49]. В наслідок війни в Україні, економіка ЄС зіштовхується зі значними викликами: прогнозоване зростання ВВП на 2024 рік сягає 0,9%, а інфляція сягає рекордних рівнів і залишається близько 6,3% станом на 2023 рік [50]. Таким чином цілком ймовірним буде зниження попиту на ринку праці через економічний спад. А отже, питання міграції робочої сили буде як ніколи актуальним.

Більше того, чинники трудової міграції у Європейському регіоні певним чином схожі з факторами міграційних процесів в Азії. Так само, у Європі спостерігається старіння населення, і хоча міграція сама по собі не може компенсувати демографічне старіння та спад населення, вона може стати частиною комплексних стратегій для поліпшення ситуації. До 2050 року населення працездатного віку в ЄС-27 скоротиться на 20%. Італія, Іспанія та Німеччина найсильніше постраждають від демографічних змін. За одним із сценаріїв дослідників кількість працездатного населення Німеччини скоротиться на третину, а в Італії, Іспанії та Греції воно впаде більш ніж 50%. Польща, Португалія, Румунія, у свою чергу, втратять до двох третин робочої сили. Очікується, що до 2050 року населення у віці від 20 до 64 років скоротиться на третину в Болгарії, на 26% в Польщі і на 22% в Румунії [51].

Навіть якщо Німеччина підвищить пенсійний вік в країні до 68 років, а також сприяє більшому рівню участі жінок, літніх працівників та іноземців у

робочій силі до рівня, їй усе одно знадобиться в середньому 200 000 мігрантів на рік, щоб підтримувати стабільну економіку. А якщо покладатись лише на імміграцію, їй би знадобилось близько 482 000 мігрантів на рік для пом'якшення впливу демографічних змін на ринок праці [52].

Також нерівність між економіками країн Південно-Східної частини Європи та Західної є рушієм переїзду. У цьому контексті до причин міграції всередині регіону можна віднести погані умови на ринку праці та низьку заробітну плату; слабку систему освіти; несприятливий бізнес-клімат; високий рівень корупції та слабкі зв'язки між прямими іноземними інвестиціями та місцевою економікою; а також нерівність і недостатній рівень соціального захисту населення у країнах з менш розвиненою економікою у Європейському регіоні.

У Європі з 2022 року триває активний процес реформування політики трудової міграції. Основні напрямки цих змін включають підсилення зв'язку імміграційної політики з потребами ринку праці та спрощення процедур для приваблення кваліфікованих працівників. Наприклад, Німеччина планує реформувати своє законодавство, щоб залучити більше кваліфікованих робітників. У 2023 році планується внести зміни до законодавства про міграцію, запровадивши систему балів, яка надає кандидатам, які відповідають певним вимогам щодо кваліфікації, мовних навичок, професійного досвіду та наявних зв'язків із країною, можливість приїхати до Німеччини для пошуку роботи навіть без наявної пропозиції роботи [53]. Крім того, деякі країни, такі як Словенія, Австрія, Франція та Іспанія, розширюють можливості для надання дозволів на працевлаштування та створюють спеціальні програми для спрощення отримання дозволів на довше перебування в країні для працівників, які вже проживають у країні [54]. Такі заходи спрямовані на підтримку секторів з нестачею кадрів та на реагування на нові виклики, зокрема після Brexit та пандемії COVID-19.

Таким чином, трудова міграція в Європейському регіоні визначається різними факторами, такими як економічна нестабільність та нерівність, конфлікти та демографічні зміни, зокрема старіння населення та зменшення робочої сили. Для максимізації вигод для всіх сторін, що приймають участь у міграційних

процесах, країни Європи вже запроваджують нові гнучкі та привабливі умови для мігрантів, зокрема шляхом поліпшення законодавства, спрощення адміністративних процедур та підтримки секторів з нестачею кадрів. Для боротьби з нестачею кваліфікованих працівників та різко старіючим населенням, потенційними країнам-реципієнтам важливо співпрацювати з країнами-донорами у професійному навчанні, створювати заходи на рівнях компаній, а також впроваджувати мовні курси для розвитку майбутніх спеціалістів.

2.2. Трудові міграційні потоки в Азії та Європі поза межі регіонів: основні напрямки та чинники

Зростаюча глобалізація і розвиток світової економіки стимулюють трудові міграційні потоки не тільки в межах регіонів походження людей, а також і по всьому світу. Ці потоки мають значний вплив на соціально-економічний ландшафт як у відправних, так і в приймаючих країнах, визначаючи основні напрямки руху робочої сили та чинники, які їх формують. Розгляд даних аспектів дозволить краще зрозуміти сутність та динаміку трудових міграційних процесів в регіонах походження, а також і у всьому світі.

Міграційні потоки з Азії до Північної Америки та Європи значно збільшилися протягом останніх років. У 2020 році кількість мігрантів з Азії до Північної Америки становила 17,5 мільйона осіб, що трохи більше, ніж у 2015 році (17,3 мільйона), тоді як міграція до Європи склала 23 мільйони осіб, що майже на 20 мільйонів більше, ніж у 2015 році. Загалом у 2020 році кількість азіатських мігрантів, поза межі свого регіону, перевищила 46 мільйонів (рис. 2.5) [55].

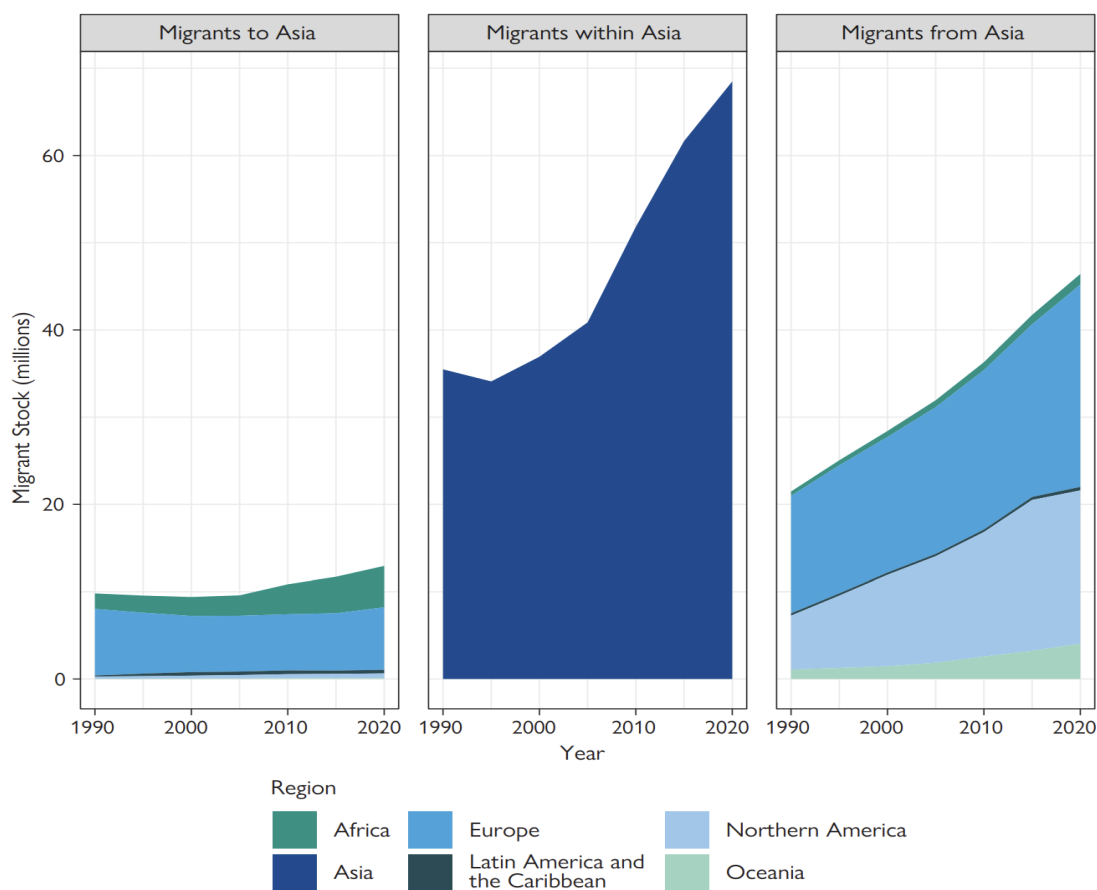

Рисунок 2.5 - Мігранти в Азію, в межах Азії та з Азії, 1990-2020 рр [48]

Дві азійські країни-гіганти за чисельністю населення, Індія та Китай, мають найбільшу абсолютну кількість мігрантів, які проживають за кордоном. Важливо зазначити, що, незважаючи на це, вони становлять незначну частку загального населення Індії та Китаю. Китайці - четверта за чисельністю мігрантів, народжених за кордоном, нація у світі після індійців, мексиканців та росіян. Трохи більше 2 мільйонів китайських емігрантів проживали у США, де також мешкали інші великі групи азійських мігрантів з Індії, Філіппін та В'єтнаму. Іншими країнами Азійського регіону з великою кількістю мігрантів, які проживають за кордоном, є Бангладеш та Сирійська Арабська Республіка [48, с.17].

Також Азія вже давно є основним регіоном походження постійних іммігрантів до Канади. З 2015 року на іммігрантів з Азії припадає близько 60% нових постійних іммігрантів. Громадяни Індії становили до 65% від загальної

кількості економічних мігрантів у 2021 році, отримавши 113 000 дозволів на постійне проживання. За ними слідують іммігранти з Китайської Народної Республіки, з якої у 2021 та 2022 роках приїжджало по понад 20 000 економічних мігрантів [39, с. 9].

Частина кваліфікованої міграції з Азії до Європейського Союзу (ЄС) відбувається через програму ЄС «Блакитна карта» для висококваліфікованих працівників. У 2019 році азійські кваліфіковані працівники отримали близько 40% грантів. Індія, безумовно, є основною азійською країною походження. І хоча з часів COVID-19 кількість отримувачів блакитних карт з Азії, не досягла рівня 2019 року, у 2022 році, після завершення процесу Brexit та пандемії, трудова міграція до Сполученого Королівства стрімко зросла. Загалом, трудовим мігрантам було видано 268 000 віз для в'їзду на підставі працевлаштування. Це на дві третини більше, ніж у 2021 році, і на 95% більше, ніж у 2019 році. Внесок Азії в це зростання було вражаючим, оскільки кількість віз, виданих працівникам з Азії, майже подвоїлася у 2022 році, досягнувши 119 000 [39, с. 12-13].

На супротив, кількість мігрантів з неазійських країн, які проживають в Азії, залишається стабільною та відносно низькою з 1990 року. Найбільшою групою мігрантів з-поза Азії в цьому регіоні є європейці, зокрема ті, що прибули з колишнього Радянського Союзу і зараз проживають у Центральній Азії, а також африканці, чисельність яких зросла за останні роки. (рис. 2.5) [48]. І хоча кількість іммігрантів в Азію не велика, у країнах Ради співробітництва держав Перської затоки (РССДЗ) вони становлять значну частку загальної чисельності населення. Наприклад, у 2020 році мігранти становили 88% населення Об'єднаних Арабських Еміратів; майже 73% у Кувейті; 77% у Катарі та 55% у Бахреїні. Більшість мігрантів приїхали з Африки, а також з Південної Азії (наприклад, Індії, Пакистану, Бангладешу і Непалу) та Південно-Східної Азії (наприклад, Індонезії та Філіппін) [48, с.17].

У Європі багато вакансій уже зараз не можуть бути заповнені місцевими претендентами або робочою силою з країн ЄС. У 2022 році майже всі країни Європи повідомили про загальну нестачу кваліфікованих працівників та дефіцит

робочої сили в більшості галузей. Протягом року залишалося незаповненими близько шести мільйонів робочих місць. Недавнє дослідження Європейського органу праці повідомило про значний дефіцит фахівців на 28 професіях, які наразі займають 14% загальної робочої сили ЄС. Такий дефіцит було виявлено серед професій у сферах науки, технологій, інженерії, математики, професій сфери охорони здоров'я та догляду, а також ІТ-фахівців та експертів з комунікацій. Водночас зберігається нестача кадрів у транспортному та готельному секторах, а також у роздрібній торгівлі, виробництві та будівництві. Попит на ручну працю зберігатиметься, але очікується, що в майбутньому вона потребуватиме додаткових цифрових, когнітивних та соціальних навичок. Через це, багато європейських урядів наголошують на необхідності сприяння цілеспрямованій імміграції з третіх країн як одного з основних елементів успішного економічного переходу [56, с. 25].

Європейський регіон в своїй більшості – регіон, що приймає мігрантів. Більше того, європейці, що планують емігрувати, зазвичай це роблять в межах регіону. Так у 2020 році в Європі проживало майже 87 мільйонів міжнародних мігрантів, 44 мільйони з яких народилися в Європі, але проживали в інших країнах регіону. У той же час чисельність мігрантів, що не є громадянами Європи трохи перевищила 40 мільйонів. Тенденції на виїзд з регіону зберігаються ще з 1990 року – меншість європейців мігрують на інший континент. В більшості це пов'язано з наявністю країн з сильними економіками в регіоні – людям притаманно обирати варіанти, що ближче для них за культурними та територіальними ознаками. Однак можна виділити два регіони, які притягували більшість Європейців – це Азія та Північна Америка. У 2020 році близько 19 мільйонів європейців проживали за межами континенту, переважно в даних регіонах. На противагу цьому, за статистикою кількість мігрантів в Європу з інших регіонів стрімко зростає за останні 30 років. Особливий приплив мігрантів спостерігався з Африки та Азії (рис. 2.6).

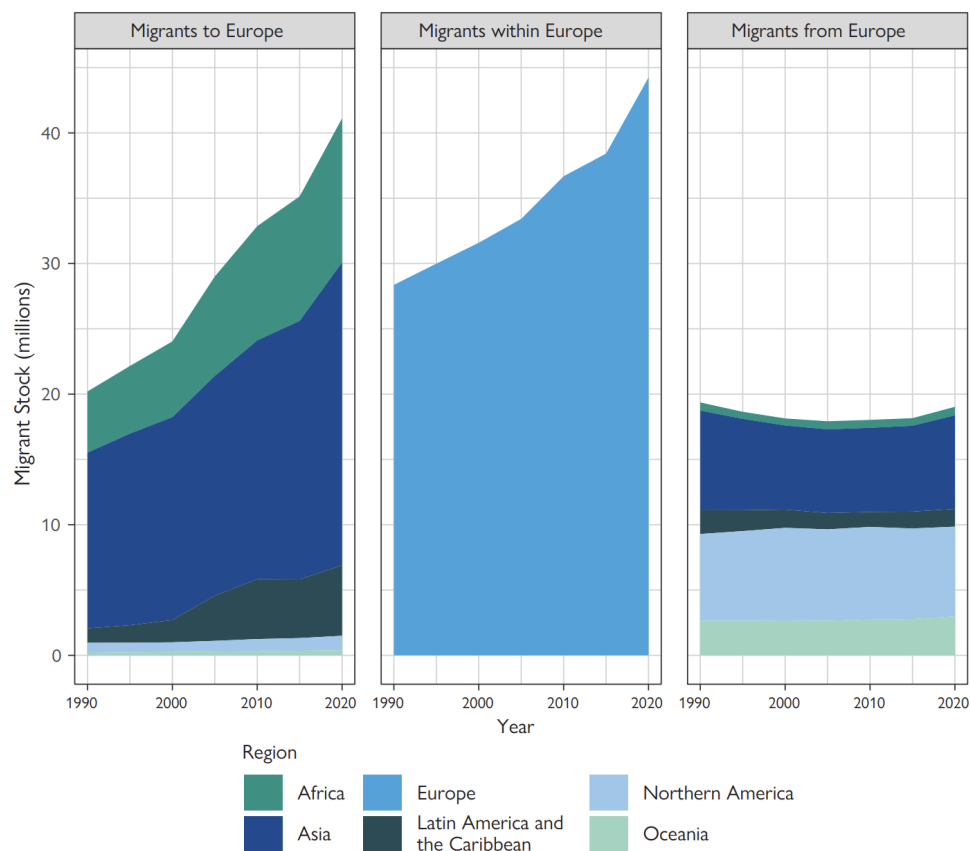

Рисунок 2.6 - Мігранти в Європу, в межах Європи та з Європи, 1990-2020 рр [48]

У 2020 році кількість мігрантів у Німеччині перевищила майже 16 мільйонів осіб, що зробило її країною з найбільшою чисельністю іммігрантів у Європі. За період з 2015 по 2020 рік кількість іммігрантів у Німеччині зросла на понад 5 мільйонів осіб. Найбільші групи мігрантів прибули з Польщі, Туреччини, Російської Федерації, Казахстану та Сирії. У той же час у 2020 році кількість населення, народженого за кордоном, у Сполученому Королівстві та Франції становила відповідно 9,4 мільйона та 8,5 мільйона осіб. У Франції одні з найбільших груп мігрантів походять з країн Північної Африки, а в Сполученому Королівстві - з Індії, Польщі та Пакистану. Іспанія та Італія з 6,8 мільйонами та 6,4 мільйонами осіб відповідно також привертали значну кількість мігрантів. Збільшення кількості мігрантів у цих країнах спостерігалось з 2015 року. Багато мігрантів в Іспанії та Італії прибули з інших європейських країн або з країн Північної Африки та Латинської Америки, таких як Марокко, Колумбія та Еквадор [48, с.30-31].

Враховуючи наведену вище статистику та основні напрямки міграційних потоків, можна визначити тренд на збільшення мігрантів з країн Африки, як в Європейському, так і в Азіатському регіонах. Таким чином важливо розглянути фактори відштовхування та притягування у, відповідно, країнах походження та призначення, для визначення основних чинників міграції у регіонах.

Хоча рівень безробіття в країнах Африки на південь від Сахари і здається низьким, треба враховувати те, що більшість молодого населення не може дозволити собі залишатися без роботи. Важливо зазначити, що більшість страждає від недостатньої зайнятості та вкрай поганих умов праці. У той же час, серед країн Північної Африки рівень безробіття є дуже високим і, як прогнозується, залишатиметься стабільно високим у найближчі роки. За оцінками, рівень безробіття серед молоді в регіоні становить 34,8% у Тунісі, 32,6% у Єгипті, 24,4% в Алжирі та 30% у Марокко. Згідно з Індексом глобального миру 2019 року, багато африканських країн, які відправляють біженців до Європи, належать до світових регіонів із низьким та дуже низьким рівнем миру. Крім того, на африканські країни припадає більше половини з перших 23 країн, які відчувають високий та дуже високий вплив тероризму у світі. Усі ці неприємні умови та негативні показники є факторами, що спонукають багатьох африканців шукати кращого життя та комфорту в європейських та азіатських країнах. Економічні та політичні реформи, запроваджені африканськими урядами, значною мірою не змогли вирішити ці проблеми, породжуючи відчай серед молодого населення Африки, а також прагнення втекти з континенту на більш перспективні робочі місця та стати вимушеними та економічними мігрантами в Європі та Азії [51, с. 121].

Ще однією проблемою, з якою зіштовхуються молоді африканці, є недоступність якісної освіти та можливостей для професійного розвитку. У багатьох країнах Африки недоліки в освітній системі та відсутність достатніх інвестицій у галузь освіти обмежують можливості молодих людей для отримання якісної освіти та навичок, які б відповідали вимогам сучасного ринку праці. Це призводить до того, що багато молодих африканців залишаються відстороненими

від можливостей для кар'єрного росту та змушені шукати роботу за межами своєї країни.

Також для визначення головних факторів для міжнародної міграції варто розглянути причини переїзду людей з двох країн-донорів, які поставляють найбільшу частку мігрантів: Китаю та Індії.

Незважаючи на те, що Китай є місцем призначення багатьох мігрантів, особливо в Азіатську регіоні, багато людей все ж їдуть з нього на пошуки кращого майбутнього в інші країни. Дана тенденція в більшості зумовлена поєднанням економічної невизначеності та обмежених особистих свобод в країні.

Уповільнення економічного зростання Китаю, посилене майже трирічними суворими обмеженнями пов'язаними з пандемією COVID-19, спонукало багатьох людей шукати нові можливості за кордоном. В той же час, останнім часом спостерігається підвищення рівня безробіття серед китайської молоді. В 2023 році він досяг рекордного рівня в 20,4 відсотка, що в чотири рази перевищує загальний рівень безробіття в країні. Власники малого бізнесу також постраждали від економічних зрушень як у світі, так і в самій країні, оскільки їхній бізнес боровся за виживання в періоди карантину та слабого споживчого попиту. Серед іншого, в Китаї спостерігається збільшення утисків соціальних і релігійних свобод людей, триває придушення прав ЛГБТК, феміністичних рухів і релігійних практик, що також впливає на збільшення міграційних потоків. У той час як деякі особи можуть іммігрувати через кваліфіковану міграцію або програми отримання громадянства, які базуються на інвестиціях, інші вибирають нелегальний шлях, як от нелегальна міграція до США через Латинську Америку пішки [58].

Якщо раніше з Китаю був відтік як висококваліфікованих працівників, так і низькокваліфікованих, наразі основну частку іммігрантів з країни складають саме перші. Причиною переїзду для такого прошарку населення можуть бути обмежені можливості для кар'єрного просування на батьківщині через велику конкуренцію на ринку праці, а також усталений ієрархічний устрій в країні та на робочих місцях. Особливо дана проблема є гострою для молодих амбітних професіоналів. Також довгий робочий день і інтенсивна робоча культура присутня у більшості

китайських галузей промисловості. Таким чином професіонали, які шукають кращого балансу між роботою та особистим життям шукають можливості в інших країнах. Загалом, на відміну від минулих хвиль китайських переселенців, ці нові потоки мігрантів краще оснащені знаннями про зовнішній світ та не лише прагнуть покращити умови життя, а й бажають отримати більше автономії та свободи у вираженні та реалізації себе.

Індія, як країна з другою за чисельністю діаспорою іммігрантів, за останні два століття пережила драматичний перехід від примусової міграції тисяч індійців, як найманої праці до колоній, щоб задовольнити дефіцит попиту та пропозиції на плантаціях наприкінці 19-го та початку 20-го століть, до добровільної міграції до метрополій Співдружності в середині 20-го століття, з подальшим переміщенням, з одного боку, кваліфікованих технічних спеціалістів і студентів до США і Європи, та еміграції мало- та напівкваліфікованих індійців до багатих на нафту країн Перської затоки в останні десятиліття. З початку 21 століття Індія привернула увагу всього світу міграцією висококваліфікованих працівників та, в особливості, ІТ-фахівців до розвинутих країн, радикально змінивши імідж індійської діаспори на Заході [59]. Очікується, що до 2027 року кількість заможних осіб в Індії досягне 1,65 мільйона, порівняно з майже 800 000 у 2022 році. І частина з них планує незабаром покинути країну. Головними причинами для міграції, як би здавалось, людей, яким повинно було б комфортно жити на батьківщині є: несприятливий податковий режим та не вигідні і суворі правила щодо грошових переказів; вищий рівень життя в країнах призначення, що включає в себе кращу освіту та охорону здоров'я, більш надійну інфраструктуру, чистіше повітря та кращий всебічний спосіб життя. Кращі можливості для отримання освіти для дітей є однією з головних причин для індійців переїжджати в іншу країну [60].

Таким чином, фактори, що спонукають до міжнародної трудової, можна виокремити на тлі складної соціально-економічної ситуації та низького рівня життя в багатьох з країн-походження мігрантів. Перш за все, високий рівень безробіття серед молоді, обмежені можливості для професійного розвитку та

недоступність якісної освіти є головними факторами, що стимулюють пошуки кращих перспектив за кордоном. Додатковою проблемою є низький рівень миру, високий рівень тероризму та обмеження соціальних і релігійних свобод, що змушують багатьох шукати безпеки й спокою в інших країнах. Також актуальними причинами у сучасному світі є економічна невизначеність, обмеження особистих свобод та погіршення умов праці, що стимулюють міграційні потоки до інших регіонів. Ці фактори разом із прагненням до кращого життя, більшої автономії та можливості реалізації себе формують складну картину міжнародної трудової міграції, де різні соціальні, економічні та політичні чинники взаємодіють, визначаючи напрямки міграційних потоків.

2.3. Вплив мігрантів на зростання економік країн-реципієнтів та країн-донорів

Міграція грає ключову роль у забезпеченні робочої сили у важливих галузях економіки країн-реципієнтів. У багатьох випадках, особливо в розвинених країнах, мігранти забезпечують працю у секторах, які потребують спеціалізованої робочої сили або ручної праці, де місцевого населення не вистачає. Приплив трудових мігрантів сприяє зменшенню дефіциту робочої сили у ключових секторах, таких як охорона здоров'я, інформаційні технології, будівництво, сільське господарство та готельно-ресторанна справа. Мігранти часто приносять з собою не лише фізичну робочу силу, але й навички, знання та досвід, які сприяють підвищенню продуктивності й ефективності у виробництві. Крім того, міграція може стимулювати інновації та розвиток нових технологій. Мігранти, які приносять з собою різноманітні культурні та професійні підходи, можуть сприяти створенню нових ідей та підходів до вирішення нових проблем. Але іммігранти

мають вплив не лише на економічний розвиток країни, але й на добробут місцевого населення.

У сучасному світі цілі галузі залежать від праці іммігрантів: сфера будівництва та високих технологій в США, нафтова та енергетична галузі на Близькому Сході, гірництво в Південній Африці, робота на плантаціях в Малайзії, догляд за дітьми в Сінгапурі, сфера фінансів у Великобританії, а також транспортна сфера у Німеччині та сільське господарство майже в усіх країнах з високим доходом. У багатьох країнах мігранти є значним доповненням до робочої сили як для висококваліфікованих, так і для низькокваліфікованих професій [61, с. 160]. Протягом численних років трудові мігранти відігравали значну роль у забезпеченні робочих місць і зросту економіки ЄС. Згідно з дослідженням 2020 року, 13% ключових працівників, наприклад, у сільському господарстві, освіті, охороні здоров'я, догляду, прибиранні тощо в ЄС були іммігрантами. Дослідження показують, що в 25 країнах ОЕСР (Організація економічного співробітництва та розвитку) іммігранти сплачують більше податків і соціальних внесків, ніж уряди витрачають на їх соціальний захист, охорону здоров'я та освіту. Крім того, дослідники підкреслюють, що важливо інвестувати в інтеграцію на ринку праці нещодавно прибулих і постійних мігрантів, оскільки ці програми мають дуже високу фінансову віддачу [62, с. 3].

Близько 30 відсотків населення Австралії іммігрували з іншої країни, і дві третини з них тепер є громадянами. В Австралії мігранти приносять 330 мільярдів доларів у ВВП країни [63]. Австралійський уряд впроваджує спеціальні програми для залучення висококваліфікованих працівників та сприяє їх подальшому розвитку у країні. Австралія також внесла правки та запровадила нові програми тимчасової міграції, зокрема для сільськогосподарських працівників. Тепер вони мають можливість отримати довгостроковий статус та іноді, за певних умов, навіть отримати громадянство. Ця стратегія націлена на відповідність навичок та якостей економічних іммігрантів до потреб на ринку праці приймаючої країни, що стимулює підвищення продуктивності праці та враховує потреби окремих регіонів та галузей. Сьогодні близько двох третин робочої сили в Бахрейні, Омані та

Саудівській Аравії та 80–90 відсотків у Кувейті, Катарі та Об'єднаних Арабських Еміратах складають тимчасові мігранти, термін перебування яких коливається від кількох місяців до кількох десятиліть. Для цих країн-одержувачів внесок мігрантів є незамінним, і міграція значною мірою сприяла модернізації регіону. Багато країн із середнім і доходом вище середнього також є важливими пунктами призначення, особливо для мігрантів з відносно низькою кваліфікацією з сусідніх країн і країн з низьким доходом. У Малайзії 11,9 відсотка робочої сили складають мігранти, переважно з Індонезії, Філіппін і Таїланду. Оскільки рівень освіти та доходу громадян Малайзії зріс за останні три десятиліття, попит на робочу силу в будівництві, сільському господарстві, низькотехнологічному виробництві та сфері послуг задовольняли мігранти з нижчою кваліфікацією з перерахованих вище країн, що підтримувало та сприяло подальшому розвитку країни [61, с. 160-161].

Також, коли навички мігрантів співпадають та доповнюють навички, які вже є на ринку праці країни-реципієнта, продуктивність праці підвищується за рахунок конкуренції на ринку, що у свою чергу має позитивний вплив на економіку країни призначення. Мігранти є стимулом для національних працівників отримувати вищі кваліфікації, адже робочі місця, що потребують менше навичок можуть бути вже зайняті низькокваліфікованими іммігрантами. Дана тенденція спостерігалась в Західній Європі з 1996 по 2010 рік. Молоді громадяни, після вивчення чи виходу на ринок праці, вирішували інвестувати в додаткову освіту, щоб в результаті займати робочі місця, які потребують більших навичок та абстрактного мислення задля отримання вищої зарплати [64]. Аналогічно, в Данії програми поселення низькокваліфікованих біженців у різних муніципалітетах з 1986 по 1998 рік спонукали молодих і менш освічених громадян підвищувати свою кваліфікацію, щоб вони могли займатися професіями, які менш пов'язані з ручною працею та пропонують кращу зарплату, перспективи працевлаштування та професійну мобільність [65].

Окрім самих мігрантів та роботодавців, користь від їх праці можуть отримати і споживачі на ринку приймаючої країни - за рахунок внеску мігрантів в економіку ціни на деякі вітчизняні товари та послуги можуть стати доступнішими.

Фіскальний вплив міграційних процесів також зазвичай є позитивним. У країнах ОЕСР чисті фіскальні внески мігрантів, а саме податкові надходження та внески до соціального забезпечення, часто навіть вищі, ніж від громадян [66]. Але треба враховувати, що фіскальні наслідки тимчасової та постійної міграції відрізняються. Тимчасові працівники зазвичай повертаються до своїх країн походження, перш ніж їм знадобляться підтримка від держави у вигляді пенсійних виплат чи підтримки по безробіттю. Багато людей мігрують без сімей і тому не користуються освітніми послугами, які в багатьох країнах оплачуються державою. На противагу цьому, постійні мігранти потребують повного доступу до систем охорони здоров'я, освіти та пенсійного забезпечення, і вони зазвичай приносять менші фіскальні вигоди для країни призначення [61, с. 166].

Яскравим впливом припливу мігрантів на збільшення економік країн-реципієнтів став потік вимушених мігрантів з України. І хоча до початку війни багато українців також їздили на заробітки за кордон, наразі ми можемо краще прослідкувати вплив даної діаспори на світову економіку.

Загалом війна в Україні нанесла багато збитків не тільки національній економіці, а й світовій – рівень інфляції як ніколи високий, держави надсилають численні транші допомог, а також приймають та спонсорують біженців. Але за статистикою інтеграція українських мігрантів має позитивний вплив на зростання економік приймаючих країн, особливо дана тенденція спостерігається в Європейських країнах. Географічна та культурна близькість України до Європи, наявність української спільноти за кордоном та статус тимчасового захисту сприяють виходу українських біженців на ринок праці приймаючих країн. Згідно з прогнозами Європейського центрального банку, в середньостроковій перспективі від 25% до 55% працездатних українських мігрантів потенційно найближчим часом працевлаштуються у країнах Єврозони. Це, у відповідь, призведе до зростання робочої сили в Європейському Союзі на 0,2–0,8%, або на 0,3–1,3 мільйона людей. Зокрема, за оцінками ОЕСР, робоча сила всіх країн ЄС сукупно зросте на 0,5% до кінця 2022 року, що вдвічі перевищує вплив попередньої хвилі мігрантів у 2014–2017 роках. Найбільший це відчують такі країни, як Чехія

(2,2%), Польща (2,1%), Естонія (1,9%) та кілька інших країн (1–1,5% Угорщина, Латвія, Словаччина, Литва та Румунія) [67]. У 2026 році при незмінних тенденціях до міграції та працевлаштування українських біженців очікується зростання обсягу виробництва товарів і послуг у країнах Східної Європи, з найбільшою кількістю українців, на 2,2-2,3% [68]. Також українські біженці матимуть позитивний довгостроковий вплив на ВВП Європейських країн, а зокрема на ВВП Польщі, де перебуває найбільша кількість українців. Є два сценарія розвитку подій: за першого у Польщі залишиться 650 тисяч українських мігрантів, а за другого – 1 мільйон, якщо війна затягнеться та продовжить дестабілізувати Україну. За такого розвитку подій робоча сила Польщі зросте на 210 (1,2%) або на 370 тисяч (2,1%), а потенційний ВВП зросте на 1,2% або 2,0% до 2030 року відповідно [69].

Основна вигода, яку приносять мігранти країнам-донорам, є грошові перекази назад до батьківщини. Грошові перекази - це перекази в грошовій або натуральній формі, які мігранти здійснюють безпосередньо сім'ям або громадам у країнах свого походження. Вони допомагають сім'ям мігрантів забезпечити основні потреби, такі як харчування, освіта та медичний догляд. Це сприяє підвищенню життєвого рівня та зменшенню бідності. Відповідно, коли сім'ї отримують грошові перекази, вони зазвичай використовують їх для покупки товарів і послуг на місцевому ринку. Це сприяє зростанню внутрішнього споживання та підтримці місцевих підприємств. Окрім цього, деякі мігранти інвестують грошові перекази у власні бізнеси або надають їх в позику сім'ям або знайомим для розвитку малого підприємництва в країні свого походження. Це може стимулювати економічний зріст, творення нових робочих місць та зменшення рівня безробіття в країнах-донорах.

Світовий банк систематично компілює глобальні дані про міжнародні грошові перекази, незважаючи на труднощі, такі як прогалини в даних, відмінності у визначеннях та методологічні проблеми, які можуть впливати на точність статистики. Проте дані Світового банку не охоплюють неофіційні канали переказів, тому реальні обсяги глобальних грошових переказів, ймовірно,

перевищують наявні оцінки [1, с. 39]. Попри ці проблеми, наявні дані показують стабільну тенденцію до зростання обсягів отриманих міжнародних грошових переказів протягом останніх років: вони зросли з 122 мільярдів доларів США у 2000 році до 791 мільярда доларів США у 2022 році. І хоча на 2020 рік у світі прогнозувалось 20-відсоткове зниження міжнародних грошових переказів через пандемію COVID-19, річні дані показали, що у 2020 році відбулося лише незначне падіння грошових переказів порівняно з 2019 роком. Незважаючи на наслідки пандемії та початок війни в Україні, з 2020 року до 2022 спостерігалось стрімке зростання грошових переказів – на 20.3% в порівнянні із зростанням на 11,9% в період з 2017 по 2019. У 2023 році темпи збільшення обсягів переказів зменшились. Зростання грошових переказів у 2023 році було особливо високим у Латинській Америці та Карибському басейні (8 %) через історично низький рівень безробіття в Сполучених Штатах, а також у Південній Азії (7,2 %), головним чином через постійне збільшення грошових переказів до Індії. Зростання грошових переказів у 2023 році було більш помірним у Східній Азії та Тихоокеанському регіоні (3 %) та в Африці на південь від Сахари (1,9 %). У 2024 році очікується, що потоки грошових переказів до країн з низьким і середнім рівнем доходу сповільняться до 2,4 %, головним чином відображаючи уповільнення економічного зростання в кількох країнах з високим рівнем доходу. Даний прогноз пов'язаний з потенціалом подальшого погіршення війни в Україні та конфлікту на Близькому Сході, збільшення волатильності цін на нафту та обмінних курсів валют, а також глибший, ніж очікувалося, економічний спад в основних країнах з високим рівнем доходу [70].

На грошові перекази до країн з низьким і середнім рівнем доходу припадає більша частина загального світового обсягу трансфертів – 614 мільярдів доларів або 77,6%. Починаючи з середини 1990-х років, обсяги міжнародних грошових переказів почали значно перевищувати суми офіційної допомоги розвитку, яка спрямована на підтримку і зростання економіки та покращення добробуту країн, що розвиваються. Також грошові перекази стали основним джерелом фінансування для країн з низьким та середнім рівнем доходу, перевищивши більш

нестабільні потоки прямих іноземних інвестицій у 2022 році більш ніж на 94 мільярдів доларів (рис. 2.7).

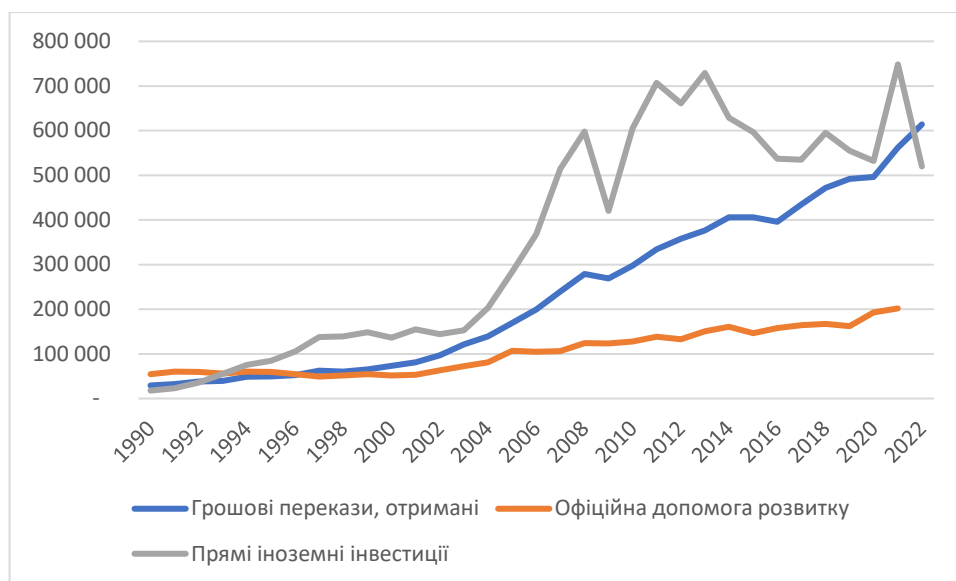

Рисунок 2.7 - Міжнародні потоки грошових переказів до країн із низьким і середнім рівнем доходу, млн (1990–2022 рр.)

Джерело: складено автором на основі [71] [72] [73]

Грошові перекази становлять приблизно третину загального обсягу зареєстрованих надходжень капіталу до країн із низьким та середнім рівнем доходу. Вони також становлять значну частку валового внутрішнього продукту (ВВП) кількох країн Центральної Америки та Центральної Азії, малих економік із низьким рівнем доходу. У 2021 році основними країнами-отримувачами грошових переказів були Індія, Мексика, Китай, Філіппіни та Єгипетська Арабська Республіка. Таким чином, можемо визначити пряму залежність зростання економіки від грошових переказів, і хоча відтік робочої сили має певні негативні наслідки на країни-донори, грошові перекази паралельно можуть сприяти підвищенню рівня життя та стимулювати економічний розвиток.

Для багатьох людей головною мотивацією для міграції є можливість надсилати кошти своїм сім'ям. Розмір надходжень переказів залежить від характеристик мігрантів. Багато низькокваліфікованих працівників мігрують самостійно і регулярно надсилають значну частину свого доходу на утримання сімей, яких залишили. Наприклад, індійські мігранти в країнах Ради співробітництва держав Перської затоки (РСПЗ) у середньому надсилають своїм

сім'ям майже 70% свого заробітку. Серед низькокваліфікованих мігрантів жінки частіше надсилають більші суми. На противагу, висококваліфіковані мігранти частіше походять із заможніших сімей, мігрують із найближчими родичами та залишаються на постійне проживання в країні призначення. Хоча вони можуть надсилати більші перекази додому, як правило, вони це роблять нерегулярно [61, с. 128].

Ще один не мало важливий аспект міграції, який сприяє зростанню економік країн-донорів, це передача знань та навичок від діаспор та мігрантів, які повертаються з-за кордону. Міграція висококваліфікованих осіб позитивно впливає на якість інституцій, якщо країна походження дозволяє мігрантам, які повертаються, брати участь у соціальній та економічній діяльності. У таких контекстах якість інституцій може отримати користь від знань та досвіду, отриманих у країні призначення. Наприклад, В'єтнам та Республіка Корея мають програми, по запрошенню своїх діаспор взяти участь у формуванні планів економічного розвитку. Мігранти, особливо високоосвічені, допомагають розвинути промисловість у своїх країнах походження, передаючи знання та сприяючи інноваціям, також накопивши капітал та досвід на заробітках вони можуть відкрити свій бізнес вдома. Наприклад, індійські мігранти з Кремнієвої долини в Каліфорнії заснували свої великі ІТ-компанії в Індії. У 2006 році близько мігранти, що повернулись назад на батьківщину, відкрили 90 відсотків фірм у сфері програмного забезпечення в Бангалорі. Міграція сприяє інтеграції країн походження у глобальні мережі. Деякі мігранти стали каталізатором зростання міжнародної торгівлі між країнами походження та призначення. Зростання попиту на товари та послуги, що виробляються в країнах походження, також пов'язане з мігрантами з цих країн, адже чим більша діаспора мігрантів в країні призначення – тим вищий попит на товари з країни походження. Міграція також пов'язана зі збільшенням потоків прямих іноземних інвестицій (ПІІ) з країн призначення до країн походження [61, с. 135-137].

З іншого боку, еміграція великої кількості працівників скорочує робочу силу в країнах походження. Мігранти, чий навички знаходять відображення у

потребах економік країн призначення, також можуть бути критично важливими працівниками у своїй країні походження. Таким чином, їхня еміграція може створити ситуації, коли інтереси країн походження та призначення не співпадають. Зважаючи на це, гострим стоїть питання про регулювання міграційних потоків. Актуальності також надає теперішня ситуація в Україні, коли відтік людей та їх повернення назад у країну є важливим пунктом у післявоєнній відбудові.

Загалом, зворотну міграцію зумовлюють змішані мотиви, що відображають успіхи та невдачі в країні призначення. Хоча потенціал зворотної міграції може бути високим, фактичних реємігрантів зазвичай меншість. При поверненні у країну походження мігранти враховують не тільки наявність роботи для забезпечення свого проживання, але й звертають увагу на робоче середовище та можливості кар'єрного зростання. Складність розробки ефективної політики повернення полягає не тільки в подоланні таких бар'єрів, як бюрократичні вимоги чи несприятливе оподаткування, які можна вирішити за допомогою політичних та законодавчих змін. Вони також полягають у перешкодах, що виникають із соціально-економічного контексту повернення, такі як: обмежені можливості на ринку праці, несприятливий бізнес-клімат, погані освітні можливості та неякісна медицина [74, с. 23].

А отже, задля повернення мігрантів необхідно вижи заходів для поліпшення ситуації в країні та підвищення рівня життя. Такі заходи можуть включати різного роду субсидії та пільгові податкові схеми для висококваліфікованих працівників. Наприклад, в Португалії емігранти, які працювали за кордоном протягом п'яти років, можуть отримати значні податкові пільги, якщо вони виконують висококваліфіковану діяльність у художній, науковій або технічній сфері [75, с. 6]. Або в рамках програми «Повернення до Естонії» Інтеграційний фонд Естонії пропонує фінансову підтримку для сприяння поверненню сімей з дітьми, які тривалий час проживали за кордоном, а також молодих людей, які завершили навчання на аспірантурі та докторантурі за кордоном. Більше того, емігранти можуть мати гарні можливості інвестувати в

свій бізнес накопичений за кордоном капітал, тому важливо стимулювати підприємницьку діяльність. Програми підтримки в цьому випадку можуть включати пільговий доступ до кредитів, навчання щодо розробки бізнес-плану та управління фінансами, а також допомогу в бюрократичних процедурах, необхідних для відкриття бізнесу. Інші заходи, спрямовані на повернення мігрантів, можуть бути пов'язані з освітою. Основною метою є залучення назад молодих майбутніх фахівців, які в перспективі заповнять прогалини на ринку праці. Інструменти заохочення в даному випадку можуть включати стипендії, що надаються реемігрантам або членам їхніх сімей, або створення програм студентського обміну, під час яких студенти можуть отримати ступені магістра або аспіранта за кордоном з умовою повернення до країни походження після закінчення навчання. Приклади таких ініціатив можна побачити в деяких країнах ЄС [74, с. 26-28].

Зокрема для українців головним поштовхом для повернення стане закінчення війни та поліпшення безпекової ситуації в країні, але багатьом біженцям нікуди вернутись. Державі в першу чергу необхідно буде забезпечити людей житлом та можливостями його оплачувати. Для цього можна запровадити знижені ставки та довші терміни для іпотеки, а в кращому випадку – надати людям безкоштовне соціальне житло на певний час після приїзду. Також великою проблемою є фінансування свого проживання, багатьох людей зупиняє страх невідомості та того що вони не зможуть гарно працевлаштуватись. Більшість біженців це матері з дітьми та бабусями і дідусями, яким в перспективі треба буде забезпечувати не тільки себе, а й свою рідню. На жаль, виплат ВПО, у розмірі 2 000 грн на дорослого, та пенсійних виплат, які в середньому складають 5 385 грн, не завжди вистачає для життя, а враховуючи, що виплати ВПО не надаються людям, що повернулись з-за кордону, державі необхідно забезпечити реемігрантів стартовим капіталом. Ряд Європейських країн розробляє план по фінансуванню українців для повернення на Батьківщину. Наприклад, Швейцарія розробила стратегію за якою уряд буде виплачувати українцям від 1,090 до 4,355 доларів США в залежності від часу виїзду з країни [76], а Норвегія вже зараз пропонує

виплати у сумі 1500 євро на особу за програмою репатріації [77]. Також перегляд ставок оподаткування та стимулювання малого та середнього бізнесу може посприяти поверненню висококваліфікованих працівників, які бажають відкрити свій бізнес. Загалом в Україні, навіть до війни, спостерігалось явище «відтоку мізків», тому уряду необхідно показати людям, що країна має перспективні можливості для розвитку та працевлаштування.

ВИСНОВКИ

Міжнародна трудова міграція зумовлена різноманітними факторами, тому через багатогранність даного явища існує ряд різноманітних трактувань цього поняття. Узагальнюючи проаналізовані визначення, міжнародна трудова міграція – це соціально-економічний процес, в якому населення, індивідуум, або група людей перетинають кордон держави свого походження, терміном на більше ніж 3 місяці, з метою постійного або тимчасового перебування та працевлаштування в країні призначення. Основними факторами, що впливають на міграцію є економічні, демографічні, соціальні або соціокультурні та політичні. У свою чергу, соціально-економічні передумови трудової міграції можуть включати спільні інтереси на ринках праці у країн-реципієнтів та країн-донорів, прагнення людей реалізуватись, мати вищий рівень освіти, кращі умови охорони здоров'я та життя загалом, отримати доступ до вищої заробітної плати, гарних умов. Окремі люди або групи людей можуть мігрувати з кількох причин одночасно, а їх переміщення може мати різний характер.

На сьогоднішній день найпопулярнішим місцем призначення для міжнародних мігрантів є Європа, за якою іде Азія та Північна Америка. Більшість мігрантів переїжджають у іншу країну за новими, більш перспективними можливостями роботи та вищим рівнем життя, а отже переважно їдуть до країн з високим рівнем доходу. У 2019 році близько 113,9 мільйонів трудових мігрантів, або 67% від їх загальної кількості, проживали в країнах з високим рівнем доходу.

За останні десятиліття у світі відбулось багато економічних зрушень і можна прослідкувати тенденцію, що серед трудових мігрантів найбільших страждань зазнають сезонні трудові мігранти, або ті, що працюють на низькофаліфікованих та низькооплачуваних роботах, які, неіронічно, є однією з головних рушійних сил економіки для країн призначення.

Розглянувши внутрішньорегіональні переміщення та їх чинники, в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні можна виділити три великі міграційні центри: території Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, група заможних країн Східної Азії та Південно-Східної Азії. У свою чергу основним

напрямок для мігрантів у Європейському регіоні є країни Європейського Союзу, особливо Німеччина, Великобританія, Іспанія, Франція та Польща.

Внутрішньорегіональна міграція в Азії та Європі визначається різними факторами, такими як старіння населення, різниця у доходах між країнами, зміна клімату, автоматизація процесів на робочих місцях та соціально-політичні кризи. У високо розвинутих країнах спостерігається спільна демографічна криза, яка виявляється в старінні населення та нестачі кваліфікованих працівників. Для боротьби з цими проблемами країнам-реципієнтам важливо співпрацювати з країнами-донорами у професійному навчанні та залученні нових спеціалістів в економіку.

Якщо роздивлятися міграційні процеси у світових масштабах, то потоки мігрантів з Азії та Африки значно збільшилися протягом останніх років. Індія та Китай є основними азіатськими країнами походження мігрантів, а найпопулярніші напрямки азіатських мігрантів це Північна Америка та Європа. І хоча з часів COVID-19 кількість мігрантів з Азії знизилось, Brexit дав новий поштовх для міграції азіатів. Кількість мігрантів в Європу з інших регіонів стрімко зростає за останні 30 років - в Європі проживало майже 87 мільйонів міжнародних мігрантів, особливий приплив мігрантів спостерігався з Африки та Азії. Натомість кількість Європейців що їдуть за межі регіону залишалась на відносно низькому рівні ще з 1990 років.

З проведеного нами дослідження можна зазначити, що міжнародна трудова міграція відбувається через складну соціально-економічну ситуацію та низький рівень життя у багатьох країнах-походження мігрантів. Головними факторами, що стимулюють міграцію, є високий рівень безробіття серед молоді, обмежені можливості для професійного розвитку та недоступність якісної освіти. Додатковою проблемою є низький рівень миру, високий рівень тероризму та обмеження соціальних і релігійних свобод, а також економічна невизначеність. Такі фактори, разом із прагненням до кращого життя та можливості реалізації себе, визначають напрямки міграційних потоків.

У багатьох країнах мігранти є значним доповненням до робочої сили як для висококваліфікованих, так і для низькокваліфікованих професій. Коли навички мігрантів взаємодоповнюють та конкурують з вже існуючими навичками на ринку праці, це призводить до підвищення продуктивності праці в країні призначення. Ця конкуренція стимулює національних працівників до отримання вищих кваліфікацій, а також приводить до збільшення доступності деяких товарів та послуг для споживачів. Незважаючи на це, фінансові наслідки міграції різняться в залежності від її характеру та тривалості. Тимчасові мігранти зазвичай не потребують значної державної підтримки, але постійні мігранти можуть створювати значне фінансове навантаження на приймаючу країну, зменшуючи вигоди для країн-реципієнтів. Міграція також звісно має значний вплив і на країни-донори. Головною перевагою для них є грошові перекази мігрантів, які сприяють підвищенню рівня життя та зменшенню рівня бідності. Передача знань та навичок від мігрантів також є важливим аспектом, що сприяє економічному розвитку країн походження. Проте еміграція може призвести до втрати робочої сили та прискореного відтоку талантів з країн походження. Тому необхідно вживати заходів, спрямованих на стимулювання повернення мігрантів, таких як податкові пільги, фінансова підтримка для бізнесу та нові кращі освітні програми. Дані впровадження сприяють не лише ефективному використанню робочої сили, а й забезпечують розвиток інновацій та підтримку економічного зростання країн.

За останні два роки в Україні відбулось багато змін – політичні, безпекові, демографічні та економічні, які очікують активних дій з боку держави. Через війну за кордон виїхала значна кількість українців, що в перспективі принесе великі збитки нашій і так нестабільній економіці. Уряду необхідно переглянути політики щодо стимулювання реєміграції українців назад в країну та залучення їх як активної робочої сили. Найважливішою умовою повернення біженців може стати отримання житла, хоча б і тимчасового, та забезпечення адекватного фінансування для можливості забезпечення себе та своїх сімей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. World Migration Report 2022. International Organization for Migration, IOM. URL: <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/> (дата звернення: 10.04.2024).
2. Ravenstein E.G. The Laws of Migration. *The Journal of the Statistical Society of London*. 1885. Vol. 48, №2.– P. 167-235
3. Geist B. Sociologicky slovník. *Victoria Publishing*. Praha, 1992. 647 p.
4. Key migration terms. *International Organization for Migration*. URL: <https://www.iom.int/key-migration-terms> (дата звернення: 10.04.2024).
5. Драгунова Т. Управління міграційними процесами великих міст. Україна: аспекти праці. 2004. № 5. с. 35-39.
6. Ровенчак О. Визначення та класифікації міграцій: наближення до операційних понять. Політичний менеджмент. 2006. № 2. С. 127–136.
7. В. С. Васильченко, А. М. Гриненко, О. А. Грішнова. Управління трудовим потенціалом: навч. посіб. М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т. К. : КНЕУ, 2005. 402 с.
8. С. В. Фомішин, І. Д. Шутак. Правові основи міжнародної економічної діяльності: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 454 с.
9. Migration and Remittances Factbook 2016. Third Edition. *The International Bank for Reconstruction and Development. The World Bank*. 2016. 273 p. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/server/api/core/bitstreams/1645dd9e-ab89-5718-9a63-34d6045fa2df/content> (дата звернення: 10.04.2024).
10. Simpson N. Demographic and economic determinants of migration. *IZA World of Labor*. 2022. URL: <https://wol.iza.org/articles/demographic-and-economic-determinants-of-migration> (дата звернення: 10.04.2024).
11. Nicole B. Simpson. Demographic and economic determinants of migration. *IZA World of Labor*. Germany. 2022. P. 11. URL: <https://wol.iza.org/uploads/articles/619/pdfs/demographic-and-economic-determinants-of-migration.pdf> (дата звернення: 10.04.2024).
12. Іващук І. О., Стахова Н. В., Живко М. А. Міжнародні міграційні процеси : навчальний посібник. Тернопіль. : ЗУНУ. 2022. 204 с.
13. Types of labour migration. *Essentials of Migration Management 2.0 IOM's flagship programme on migration management*. URL: <https://emm.iom.int/handbooks/labour-migration/types-labour-migration> (дата звернення: 12.04.2024).
14. EMN Asylum and Migration Glossary. *European Commission*. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-asylum-and-migration-glossary/glossary/highly-qualified-migrant_en (дата звернення: 12.04.2024).
15. Lee, Everett S. A Theory of Migration. *Demography*, vol. 3, no. 1. 1966. p. 47–57.

16. Push and pull factors of international migration – A comparative report. European Commission. Eurostat. Publications Office. 2000.
17. Hein de Haas. Migration transitions: a theoretical and empirical inquiry into the developmental drivers of international migration. *International Migration Institute*. 2010. Vol. 24. 49 p.
18. Arno Tanner. Limitations to Win-win-win in Global Labor Migration Acute emigration, migrant return and money remittances in developing country development. *Yearbook of Population Research in Finland* 41. 2005. pp. 97–116.
19. Piyasiri Wickramasekara. Circular migration : a triple win or a dead end? *International Labour Office, Bureau for Workers' Activities (ACTRAV)*. Geneva: ILO. 2011 114p.
20. Global Migration in the 21st Century: Navigating the Impact of Climate Change, Conflict, and Demographic Shifts. The World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2023/12/11/global-migration-in-the-21st-century-navigating-the-impact-of-climate-change-conflict-and-demographic-shifts> (дата звернення: 13.04.2024).
21. International Migrant Stock. *United Nations Population Division*. URL: <https://www.un.org/development/desa/pd/content/international-migrant-stock> (дата звернення: 13.04.2024).
22. ILO Global Estimates on International Migrant Workers. Results and Methodology. Third edition. *International Labour Office*. Geneva: ILO, 2021
23. ILO Global Estimates on International Migrant Workers: Results and Methodology Second edition. *International Labour Office*. Geneva: ILO, 2017
24. ILO Global estimates of migrant workers and migrant domestic workers: Results and methodology. *International Labour Office*. Geneva: ILO, 2015
25. World financial crisis has led to sharp cut in migration, says OECD. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/global-development/2011/jul/12/financial-crisis-migration-cut-oecd> (дата звернення: 13.04.2024).
26. Sumption M. Kierans, D. Integration in the UK and the Post-Brexit immigration system. Migration Observatory commentary. COMPAS. University of Oxford. 2021.
27. Cuibus M. EU migration to and from the UK. Migration Observatory briefing. COMPAS. University of Oxford. 2023.
28. International Migration 2020 Highlights. *United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division*. 2020
29. Frankel Jeffrey A. Are Bilateral Remittances Countercyclical? NBER Working Paper No. w15419. 2009. URL: <https://ssrn.com/abstract=1493011> (дата звернення: 13.04.2024).
30. Labour migration during times of a pandemic: Lessons from COVID-19. *Essentials of Migration Management 2.0 IOM's flagship programme on*

- migration management*. URL: <https://emm.iom.int/handbooks/health-and-migration/labour-migration-during-times-pandemic-lessons-covid-19> (дата звернення: 13.04.2024).
31. Ukraine. *The World Bank*. URL: <https://data.worldbank.org/country/Ukraine> (дата звернення: 13.04.2024).
 32. Кількість українців та їх міграція за кордон через війну. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3732355-kilkist-ukrainsiv-ta-ih-migracia-za-kordon-cerez-vijnu.html> (дата звернення: 13.04.2024).
 33. Біженці та економіка – які наслідки для ЄС має наплив українців. Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/bizhentsi-ta-ekonomika-yaki-naslidky-dlya-yes-maye-naplyv-ukrayintsiv/32641171.html> (дата звернення: 13.04.2024).
 34. Як біженці з України вплинули на економіку Польщі: ВВП, ринок праці та сплачені податки. VisitUkraine. URL: <https://visitukraine.today/uk/blog/3509/how-refugees-from-ukraine-have-affected-the-polish-economy-gdp-labor-market-and-taxes-paid> (дата звернення: 13.04.2024).
 35. Ukraine Needs Its Women Back for a Shot at Economic Recovery. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-07-24/ukraine-economy-women-must-return-to-help-country-s-gdp-recover> (дата звернення: 13.04.2024).
 36. Spotlight on Labour Migration in Asia. *International Organization for Migration*. 2021. Geneva. URL: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/Spotlight-on-Labour-Migration-in-Asia.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
 37. Impact Of The Global Financial Crisis On International Migration – One Year Later. *United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific*. URL: https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/200911_unpd_cm8_escap.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
 38. Labour migration in Asia and the Pacific. *International Labour Organisation*. URL: <https://www.ilo.org/resource/labour-migration-asia-and-pacific> (дата звернення: 18.04.2024).
 39. Labor migration in Asia changing profiles and processes. Asian Development Bank Institute (ADBI), the Organisation for Economic Co-operation, Development (OECD), and the International Labour Organization (ILO). 2023. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/887801/labor-migration-asia-changing-profiles-and-processes.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
 40. Labour Migration in Asia: What Does the Future Hold? International Organization for Migration. Geneva. 2023. URL: <https://roasiapacific.iom.int/sites/g/files/tmzbd1671/files/documents/2023->

- 07/iom_labour-migration-in-asia_what-does-the-future-hold.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
41. Amit Prakash. Boiling Point. Finance&Development. 2018. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/fandd/issues/2018/09/southeast-asia-climate-change-and-greenhouse-gas-emissions-prakash> (дата звернення: 18.04.2024).
 42. Asia-Pacific regional synthesis: climate change, displacement and the right to education. UNESCO. France. 2023. P. 170.
 43. The future of work and migration - Thematic background paper for the 12th ASEAN Forum on Migrant Labour (AFML). International Labour Organization. 2019. P. 33.
 44. Technology and the future of ASEAN jobs The impact of AI on workers in ASEAN's six largest economies. Oxford Economics. CISCO. 2018. P. 63. URL: https://www.cisco.com/c/dam/global/en_sg/assets/csr/pdf/technology-and-the-future-of-asean-jobs.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
 45. Migration and migrant population statistics. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flows:_Immigration_to_the_EU_was_5.1_million_in_2022 (дата звернення: 18.04.2024).
 46. The Schengen area explained. *European Council*. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/schengen-area/> (дата звернення: 18.04.2024).
 47. Mooyaart J.E. de Valk H.A.G. Intra-EU migration 2010-2020. QuantMig Project Deliverable D4.2. The Hague: Netherlands Interdisciplinary Demographic Institute (NIDI-KNAW). University of Groningen. 2021. P. 40. URL: https://www.quantmig.eu/res/files/QuantMig_Deliverable%204.2%20v1.1Final.pdf (дата звернення: 18.04.2024).
 48. M. McAuliffe and A. Triandafyllidou. Migration and migrants: Regional dimensions and developments. In: World Migration Report 2022. International Organization for Migration. Geneva. 2021. P. 98. URL: <https://publications.iom.int/system/files/pdf/WMR-2022-EN-CH-3.pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
 49. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 18.04.2024).
 50. Winter 2024 Economic Forecast: A delayed rebound in growth amid faster easing of inflation. *European Commission*. URL: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-forecast-and-surveys/economic-forecasts/winter-2024-economic-forecast-delayed-rebound-growth-amid-faster-easing-inflation_en (дата звернення: 18.04.2024).

51. European labor markets: Migration matters. Allianz Trade. URL: https://www.allianz.com/en/economic_research/insights/publications/specials_fm_o/2024_02_14_European-Labour-Markets.html (дата звернення: 26.04.2024).
52. The Great People Shortage is coming — and it's going to cause global economic chaos. Business Insider. URL: <https://www.businessinsider.com/great-labor-shortage-looming-population-decline-disaster-global-economy-2022-10> (дата звернення: 26.04.2024).
53. Germany seeks looser immigration rules for non-EU workers. DW. Politics Germany. URL: <https://www.dw.com/en/germany-seeks-looser-immigration-rules-for-non-eu-workers/a-63942098> (дата звернення: 26.04.2024).
54. Spain: Government adapts immigration law to include migrant workers in the labour market. *European Commission*. URL: https://migrant-integration.ec.europa.eu/news/spain-government-adapts-immigration-law-include-migrant-workers-labour-market_en (дата звернення: 26.04.2024).
55. Asia and The Pasific. IOM UN Migration. URL: <https://www.iom.int/asia-and-pacific> (дата звернення: 27.04.2024).
56. Migration Outlook 2023. Ten migration issues to look out for in 2023. Origins, key events and priorities for Europe. International Centre for Migration Policy Development. 2023. P. 34. URL: https://www.icmpd.org/file/download/58952/file/ICMPD_Migration_Outlook_2023.pdf (дата звернення: 27.04.2024).
57. Idemudia, E., Boehnke, K. Patterns and Current Trends in African Migration to Europe. Psychosocial Experiences of African Migrants in Six European Countries. Social Indicators Research Series, vol 81. 2020. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-48347-0_2 (дата звернення: 27.04.2024).
58. Why Are More and More Chinese Migrants Risking Their Lives to Cross the US Southern Border? The Diplomat. URL: <https://thediplomat.com/2023/06/why-are-more-and-more-chinese-migrants-risking-their-lives-to-cross-the-us-southern-border/> (дата звернення: 27.04.2024).
59. Migration in a Globalised World: India's Experience. URL: <https://sites.tuni.fi/aura-net/temporary-labour-migration/migration-in-a-globalised-world-indias-experience/> (дата звернення: 27.04.2024).
60. Immigration: Where are Indians moving and why? URL: <https://www.moneycontrol.com/news/immigration/immigration-where-are-indians-moving-why-are-hnis-leaving-india-12011811.html> (дата звернення: 27.04.2024).
61. World Development Report 2023: Migrants, Refugees, and Societies. The World Bank. 2023. P. 315. URL: <https://www.worldbank.org/en/publication/wdr2023> (дата звернення: 28.04.2024).

62. Why Europe needs more labour migration. Caritas Europa. 2022. P. 18. URL: https://www.caritas.eu/wp-content/uploads/2023/07/221215_CE-briefing-paper_labour-migration-V2.pdf (дата звернення: 28.04.2024).
63. Why immigration is good for innovation in Australia. The Migration Agency. URL: <https://www.themigrationagency.com.au/why-immigration-is-good-for-innovation-in-australia/> (дата звернення: 28.04.2024).
64. Francesco D'Amuri, Giovanni Peri. Immigration, Jobs, And Employment Protection: Evidence From Europe Before And During The Great Recession. Journal of the European Economic Association, European Economic Association, vol. 12(2). 2014. P. 432-464.
65. Foged Mette, Peri Giovanni. Immigrants' Effect on Native Workers: New Analysis on Longitudinal Data. American Economic Journal: Applied Economics. P. 1-34. 2016.
66. Damas de Matos, A. The fiscal impact of immigration in OECD countries since the mid-2000s. International Migration Outlook 2021.OECD Publishing. Paris. 2021.
67. Olga Tucha, Inna Spivak, Olga Bondarenko, Olga Pogarska. Impact of Ukrainian Migrants on Economies of Recipient Countries. 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15_eng.pdf (дата звернення: 02.05.2024).
68. Українські мігранти в Європі – не тягар, а цінний людський капітал. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/15/695056/> (дата звернення: 02.05.2024).
69. Research Briefing. Poland. Refugees will lift economy's potential, but challenges remain. Oxford Economics. 2022. URL: <https://www.oxfordeconomics.com/wp-content/uploads/2022/05/Poland-Refugees-will-lift-economys-potential-but-challenges-remain.pdf> (дата звернення: 02.05.2024).
70. Remittance Flows Continue to Grow in 2023 Albeit at Slower Pace. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/peoplemove/remittance-flows-continue-grow-2023-albeit-slower-pace> (дата звернення: 03.05.2024).
71. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$). The World Bank. URL: https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?end=2022&name_esc=false&start=1970&view=chart (дата звернення: 03.05.2024).
72. Personal remittances, received (current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.CD.DT> (дата звернення: 03.05.2024).
73. Net official development assistance and official aid received (current US\$). The World Bank. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/DT.ODA.ALLD.CD> (дата звернення: 03.05.2024).

74. Katharina Hahn-Schaur, Justyna Segeš-Frelak. Return Migration - Background, Practice Examples and Policy Options for Intra-EU Mobility – Focus on Poland. International Centre for Migration Policy Development. 2019. P. 100. URL: https://www.icmpd.org/file/download/48431/file/Return0Migration_BackgroundC0Practice0Examples0and0Policy0Options0for0Intra-EU0Mobility0%25E205930Focus0on0Poland0EN.pdf (дата звернення: 03.05.2024).
75. Migration Governance Snapshot: the Portuguese Republic. IOM UN Migration. 2018. URL: https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2018-05/MGI%20report%20Portugal_0.pdf (дата звернення: 03.05.2024).
76. Government releases more details of Ukraine refugee departure plans. URL: <https://www.swissinfo.ch/eng/politics/government-releases-more-details-of-ukraine-refugee-departure-plans/48860764> (дата звернення: 03.05.2024).
77. Apply for repatriation. The Norwegian Directorate of Immigration (UDI). URL: <https://www.udi.no/en/return/apply-for-repatriation/#undefined> (дата звернення: 03.05.2024).

КОРОТКИЙ ЗВІТ ПОДІБНОСТІ

Имя пользователя:
Міжнародних фінансів Ананьєв Микола

ID проверки:
1016240423

Дата проверки:
09.05.2024 20:56:38 EEST

Тип проверки:
Doc vs Internet + Library

Дата отчета:
09.05.2024 22:59:35 EEST

ID пользователя:
100005723

Название файла: Голубик Анастасія Юріївна

Количество страниц: 59 Количество слов: 14974 Количество символов: 110378 Размер файла: 563.77 KB ID файла: 1016023130

6.33%

Совпадения

Наибольшее совпадение: 0.59% с источником из Библиотеки (ID файла: 1014818630)

3.63% Источники из Интернета

354

Страница 61

5.77% Источники из Библиотеки

512

Страница 64

0% Цитат

Исключение цитат выключено

Исключение списка библиографических ссылок выключено

0% Исключений

Нет исключенных источников